

„VALORI CULTURALE SUB LUPĂ”
„CULTURAL VALUES UNDER MAGNIFYING GLASS”

Ghidul turistic al oraşului **Turda**

Ghidul este realizat în 6 limbi: română, engleză, maghiară, cehă, italiană și turcă.

Editura Hiperborea Turda

PRORAM MULTILATERAL COMENIUS 2012 – 2014

„VALORI CULTURALE SUB LUPĂ”

„CULTURAL VALUES UNDER MAGNIFYING GLASS”

PROGRAMUL ESTE FINANȚAT DE COMISIA EUROPEANĂ PRIN PROGRAMUL SECTORIAL COMENIUS A PROGRAMULUI „LIFELONG LEARNING PROGRAMME”

Ghidul turistic al orașului Turda fost realizat de echipa de proiect a Liceului Teoretic „Jósika Miklós” Turda.

La realizarea materialului au contribuit echipele de proiect ale instituțiilor de învățământ partenere:

Bethlen Gábor Református Gimnázium Hódmezővásárhely, Ungaria

Can Ibrahim Bodur Anadolu Lisesi Canakkale, Turcia

Liceul de Arte “Dimitrie Cuclin” Galati, România

Instituto Tecnico Economico Statale “E. Carafa”, Andria, Italia

Liceo Statale A. Galizia, Nocera Inferiore, Italia

Gymnázium s polským jazykem vyučovacím - Gimnazjum z Polskim Językiem Nauczania, Český Těšín, Republica Cehă

Redactare:

Profesor coordonator: **Józan Elisabeta**

Profesori redactori: **Fodor Brigitta**

Havadi-Nagy-David István

Kiss Réka

Máté Hajnalka

Rus Fodor Dóra

Elevii redactori: Babos Timea, Bodó Zoltán, Fodor László, Horváth Kinga, Istvánffy Katalin, Péter Erzsébet, Szilágyi Andrea, Ţica Dalma

Fotografii: Bartha Dóra, Horváth Leila Nóra, Zsoldos Botond, prof. Nagy Zsolt

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ELISABETA, JOZAN

Ghidul turistic al orașului Turda / Jozan Elisabeta. - Turda: Hiperborea, 2014

ISBN 978-606-717-013-9

Conținutul acestui material reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului. ANPCDEFP România și Comisia Europeană nu sunt responsabile pentru modul în care conținutul informației va fi folosit.

Argument

Acest ghid turistic al orașului nostru natal, Turda, este sinteza celor doi ani de activitate desfășurată de elevii și profesorii Liceului Teoretic Jósika Miklós în calitate de parteneri în proiectul multilateral Comenius „Valori culturale sub lupă”. Pe parcursul celor cinci întâlniri de parteneriat din Turcia, Cehia, Italia, România și Ungaria am analizat diferite aspecte ale culturii pe care o reprezentăm.

Ne-am străduit să le prezentăm partenerilor valorile culturale și naturale ale regiunii și orașului. Prin intermediul acestui ghid dorim să le împărtășim tuturor comorile” pe care le-am considerat relevante, să le atragem atenția asupra existenței lor. Trebuie să fim conștienți de existența acestor valori și de faptul că „nu pământul aparține omului, ci omul pământului”.

(Dumitru Constantin Dulcan)

AUTORII

Așezare geografică

Turda este un oraș în România, situat în centrul Transilvaniei, în județul Cluj. Transilvania este una din regiunile istorice binecunoscute ale României. În centrul acestei regiuni se află județul Cluj, unitatea administrativă pe teritoriul căreia se află municipiul Turda. Dintre cele 6 orașe ale județului, orașul nostru este al doilea ca mărime, după reședința de județ.

Turda is located in Romania, Transylvania, Cluj County. Transylvania is a well-known territory of Romania. Cluj County is in the center of this administrative area and Turda is the second biggest town after Cluj Napoca.

Torda – város Romániában, Erdélyben, Kolozs megyében. Erdély Románia jól ismert, híres történelmi régiója. E tartomány központi részén van KOLOZS MEGYE, az a közigazgatási egység, amelynek második legnagyobb városa Torda.

Turda – je město, které se nachází v Rumunsku v oblasti Sedmihradsko a blízko města Kluž. Sedmihradsko je dobře známá oblast v Rumunsku. Kluž je administrativní jednotkou tohoto území, kde druhým největším městem je Turda.

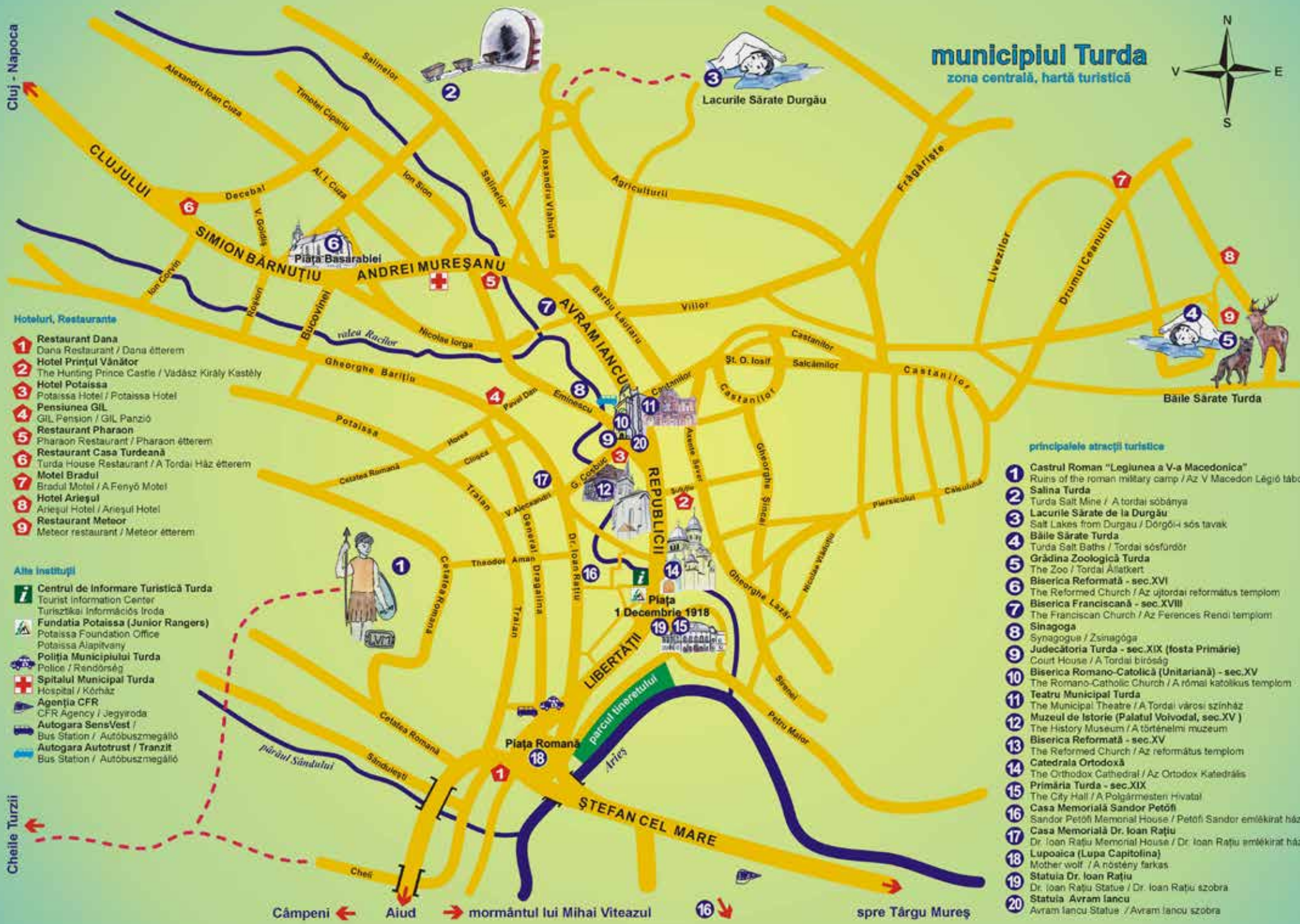
Turda si trova in Romania e in particolare in Transilvania, nella contea di Cluj. La Transilvania è una regione ben nota della Romania e la contea di Cluj è al centro della Transilvania ed è una unità amministrativa che ha Turda come seconda città per grandezza.

Turda Romanya Transilvanyada, Cluj iline bağlı bir şehirdir. Transilvanya Romanya'da en iyi bilinen bir bölgedir. Cluj bu bölgenin merkezinde ve ikinci büyük şehir olan Turda'ya sahip olan idari bir birimdir. İyi coğrafya şartları sayesinde bölge daha önceleri tarih öncesi dönemlerde yerleşim yeri olmuştur. İnsan hayatının ilk izleri taş devrinin ortalarındandı.

municipiul Turda

zona centrală, hartă turistică

Hoteluri, Restaurante

- 1** Restaurant Dana
Dana Restaurant / Dana étterem
- 2** Hotel Prințul Vânător
The Hunting Prince Castle / Vadász Király Kastély
- 3** Hotel Potaissa
Potaissa Hotel / Potaissa Hotel
- 4** Pensiunea GIL
GIL Pension / GIL Panzió
- 5** Restaurant Pharaon
Pharaon Restaurant / Pharaon étterem
- 6** Restaurant Casa Turdeană
Turda House Restaurant / A Tordai Ház étterem
- 7** Motel Bradul
Bradul Motel / A Fenyő Motel
- 8** Hotel Arieșul
Arieșul Hotel / Arieșul Hotel
- 9** Restaurant Meteor
Meteor restaurant / Meteor étterem

Alte instituții

- 7** Centrul de Informare Turistică Turda
Tourist Information Center
Turisztikai Információs Iroda
- 8** Fundația Potaissa (Junior Rangers)
Potaissa Foundation Office
Potaissa Alapítvány
- 9** Poliția Municipiului Turda
Police / Rendőrség
- 10** Spitalul Municipal Turda
Hospital / Kórház
- 11** Agenția CFR
CFR Agency / Jegyiroda
- 12** Autogara SensVest /
Bus Station / Autóbusz-megálló
- 13** Autogara Autotrust / Tranzit
Bus Station / Autóbusz-megálló

principalele atracții turistice

- 1** Castrul Roman "Legiunea a V-a Macedonica"
Ruins of the roman military camp / Az V Macedon Légió tábora
- 2** Salina Turda
Turda Salt Mine / A tordai sóbánya
- 3** Lacurile Sărate de la Durgău
Salt Lakes from Durgău / Dörgői-sós tavak
- 4** Băile Sărate Turda
Turda Salt Baths / Tordai sósfürdő
- 5** Grădina Zoologică Turda
The Zoo / Tordai Állatkert
- 6** Biserica Reformată - sec.XVI
The Reformed Church / Az újtorlai református templom
- 7** Biserica Franciscană - sec.XVIII
The Franciscan Church / Az Ferences Rend templom
- 8** Sinagoga
Synagogue / Zsinagóga
- 9** Judecătoria Turda - sec.XIX (fosta Primărie)
Court House / A Tordai bíróság
- 10** Biserica Romano-Catolică (Unitariană) - sec.XV
The Romano-Catholic Church / A római katolikus templom
- 11** Teatrul Municipal Turda
The Municipal Theatre / A Tordai városi színház
- 12** Muzeul de Istorie (Palatul Voivodal, sec.XV)
The History Museum / A történelmi múzeum
- 13** Biserica Reformată - sec.XV
The Reformed Church / Az református templom
- 14** Catedrala Ortodoxă
The Orthodox Cathedral / Az Ortodox Katedrális
- 15** Primăria Turda - sec.XIX
The City Hall / A Polgármesteri Hivatal
- 16** Casa Memorială Sandor Petöfi
Sandor Petöfi Memorial House / Petöfi-Sandor emlékház
- 17** Casa Memorială Dr. Ioan Rațiu
Dr. Ioan Rațiu Memorial House / Dr. Ioan Rațiu emlékház
- 18** Lupoica (Lupa Capitofina)
Mother wolf / A nőstény farkas
- 19** Statuia Dr. Ioan Rațiu
Dr. Ioan Rațiu Statue / Dr. Ioan Rațiu szobra
- 20** Statuia Avram Iancu
Avram Iancu-Statue / Avram Iancu szobra

Cămpeni ← Aiud → mormântul lui Mihai Viteazul 16 → spre Târgu Mureș

Repere istorice

Datorită cadrului geografic favorabil, zona noastră a fost locuită încă din timpurile preistorice. Primele urme ale vieții umane datează de la mijlocul paleoliticului.

În epoca dacică a existat pe teritoriul orașului o așezare a cărei existență este atestată de numeroasele descoperiri ceramice și numismatice.

Romanii au recunoscut importanța strategică a regiunii. Ei au apreciat teritoriile agricole fertile, precum și depozitele de sare din zonă. Romanii au fondat aici colonia Potaissa, centru urban ce a devenit una din cele mai puternice fortărețe militare ale provinciei. Cel mai important monument din perioada dominației romane este castrul, construit după 168, ca sediu al Legiunii a V- a Macedonica. Prin dimensiunile sale impresionante este cel mai mare castru de legiune din Dacia.

Cetatea Turda a fost menționată pentru prima dată la începutul mileniului al II-lea. Unul dintre liderii regelui Sfântul Ștefan, care stăpânea această regiune și care se numea „Torda”, a dat numele său castelului construit aici. O scrisoare emisă în timpul regelui Géza I (1075) conține și prima mențiune privind extracția sării în zonă.

Invazia mongolă din 1241 a distrus cea mai mare parte a orașului și satele din apropiere. La scurt timp orașul a fost reconstruit, repopulat și a început să prospere. Între 1288 și 1697 orașul nostru a găzduit 127 de Diete ale Transilvaniei. Mulți dintre regii Ungariei, iar mai târziu principii ai Transilvaniei au vizitat orașul.

În secolele XIV- XV au fost construite bisericile din centrul localității și Casa Sării, clădiri cu semnificație istorică deosebită. În 1568 Dieta Transilvaniei ținută la Turda a proclamat pentru prima dată în Europa libertatea celor patru religii recunoscute (catolică, evanghelică, reformată și unitariană).

Începând cu bătălia de la Mohács, dar mai ales după 1541, Transilvania a devenit obiectul unor dispute politice și confesionale. Conflictele desfășurate în principat au frânat evoluția orașului medieval și dezvoltarea acestuia. Situația nu s-a îmbunătățit nici în secolele XVII – XVIII, când orașul a fost devastat în mai multe rânduri de trupele austriece, turcești și tătare. Principalele clădiri au fost deteriorate în mod repetat, economia a stagnat, numărul locuitorilor a scăzut semnificativ și orașul și-a pierdut treptat rolul politic.

Revoluția din 1848 a revigorat viața orașului și a localităților limitrofe. Pe 10 aprilie 1848, în Biserica Reformată Turda Veche, a avut loc adunarea care a sprijinit unirea Transilvaniei cu Ungaria și au fost

organizate unități militare, gărzi naționale. Acestea au luat parte la conflictele militare desfășurate în timpul războiului revoluționar din Transilvania și au apărat orașul de invadatori.

Era dualistă (1867 - 1918) a însemnat modernizarea Transilvaniei și de asemenea a condus la schimbări majore în regiunea noastră. În această perioadă au fost construite numeroase clădiri cu valoare arhitectonică deosebită, în stil neoclasic și eclectic și s-a creat o nouă imagine a centrului orașului:

- la sfârșitul anilor 1800 s-a construit Casa Comitatului, actuala Primărie a orașului;
- Teatrul a fost construit în 1905;
- în 1865 turnul Bisericii Reformate s-a prăbușit; în perioada 1904 - 1906, conform proiectelor arhitectului Sztehló Ottó, s-a construit, în stil historicist, actualul turn impunător;
- casele particulare elegante, adevărate vile, s-au construit în centru și pe actuala stradă Traian;
- Spitalul orașenesc a fost proiectat de celebrul arhitect Hübner Jenő;
- s-au pus bazele industriei moderne, construindu-se primele fabrici: Fabrica de bere, Fabrica de celuloză, Fabrica de sodă și în 1913 Fabrica de ciment.

Dezvoltarea spectaculoasă a orașului s-a încheiat odată cu izbucnirea Primului Război Mondial. Evenimentele din 1918 și Pacea de la Versailles au creat o nouă situație, Transilvania fiind alipită României.

Al Doilea Război Mondial a provocat, de asemenea, distrugerii și pagube semnificative în zona Turzii. În septembrie - octombrie 1944 s-au dat lupte sângeroase între armatele maghiaro-germane și româno-sovietice, prin care trupele maghiare și germane au încercat să oprească ofensiva româno-sovietică, facilitând retragerea trupelor proprii din Transilvania.

În timpul dictaturii comuniste orașul a devenit un important centru industrial. Nevoia forței de muncă a determinat migrația populației rurale în oraș. În jurul orașului vechi a fost construite cartiere noi cu o arhitectură urbană specifică regimului comunist.

În 1989 Revoluția a adus și pentru populația din zona noastră mult râvnita libertate și democrație, dar și noi probleme. Industria nerentabilă, deosebit de poluantă și nesănătoasă pentru populație s-a prăbușit. Mulți oameni și-au pierdut locurile de muncă și au fost nevoiți să se întoarcă în satele de origine și să își întrețină familia lucrând terenurile agricole. Alții au luat drumul pribegiei, căutându-și locuri de muncă în străinătate.

Conform ultimului recensământ din 2011, în Turda trăiesc 47744 de locuitori. Se constată o scădere considerabilă a populației. Dintre actualii locuitori 36785 sunt etnici români, 3905 sunt etnici maghiari, 2603 reprezintă etnia rromă, restul fiind de alte etnii.

Obiective turistice

- Cel mai vechi monument de arhitectură militară din orașul nostru este **Castrul construit în perioada stăpânirii romane**. Cercetările arheologice efectuate în ruinele acestei construcții au dus la descoperirea unor edificii civile, băi, morminte, altare romane construite la cinstea zeilor și material arheologic divers.

- **Biserica Reformată Turda Veche** este unul dintre cele mai vechi monumente medievale, fiind situată în centrul orașului. Clădirea cu un singur naos, de dimensiune respectabilă, se află la capătul sudic al pieței de odinioară. În legătură cu perioada construirii acestui monument medieval mai mulți specialiști au formulat opinii. Ei sunt de părere că lucrările au început la sfârșitul secolului al XIV-lea și clădirea se încadrează în stilul gotic central-european.

- **Casa Cămării de Sare - Palatul Princiar** - este o clădire renescentistă din secolul al XV-lea și este cel mai valoros monument arhitectural din orașul nostru. La început clădirea a servit drept reședință Cămării de Sare, instituție ce se ocupa cu extracția și comercializarea sării. Este cea mai veche reședință de instituție publică din Transilvania, care a supraviețuit până în prezent. Cu ocazia adunării stărilor, clădirea găzduia regii veniți la aceste sesiuni legiuitoare, iar după 1541 a fost reședința temporară a principilor Transilvaniei. În prezent această clădire istorică frumos restaurată adăpostește Muzeul de Istorie al orașului.

- În partea de nord a vechiului centru se află **Biserica Parohială Romano-Catolică**, o clădire grandioasă, capodoperă a stilul gotic târziu din Transilvania. Biserica a fost construită în secolul al XV-lea pe amplasamentul unei biserici mai vechi. În perioada medievală a fost închinată Sfântului Nicolae, resfințită în epoca modernă cu hramul Nașterea Maicii Domnului.

- **Biserica Fortificată din Turda Nouă**, potrivit istoricului Orbán Balázs, a fost construită în secolul al XV-lea, în timpul regelui Sigismund de Luxemburg. Proiectul inițial a fost în stil gotic, amprentele acestui stil fiind observabile în exterior. În decursul timpului biserica a suferit modificări majore, interiorul păstrează puține elemente medievale.

- **Biserica Unitariană**, construită în apropierea pieții centrale, păstrează memoria secolului al XVIII-lea. Comunitatea unitariană a început construcția acestei biserici în 1791-1792 și a terminat-o în 1797. Clădirea barocă a fost restaurată de mai multe ori. Vizitând biserica putem admira sculpturile în lemn și broderiile artisanale ce îi împodobesc interiorul.

• **Clădirea fostei Primării** a orașului a fost edificată în perioada 1795 – 1806 de către celebrul arhitect al Turzii, Kövecsi János. Impresionantul palat baroc, care a găzduit un timp Prefectura, apoi alternativ Primăria și Judecătoria, este acum părăsit și se află într-o accentuată stare de degradare. Edificiul are un mic turnuleț cu ceas și clopot. Clopotul anunța odinioară începutul adunărilor consiliului orașenesc.

• **Sediul Comitatului - Comitatul Turda, apoi Comitatul Turda – Arieș** o lungă perioadă de timp nu a avut un sediu administrativ propriu. La sfârșitul secolului al XIX-lea, situația economică fiind prosperă, s-a hotărât construirea unei reședințe proprii. Construcția a început în 1884 și lucrările au avansat rapid. Un an mai târziu, pe data de 15 noiembrie, oficialii județului și-au putut inaugura fastuosul sediu. Clădirea este și azi funcțională, fiind sediul Primăriei orașului.

• În părculețul din fața Primăriei se află **statuia lui Dr. Ioan Rațiu**. Avocatul, celebrul om politic Dr. Ioan Rațiu, născut la Turda, a fost conducător al mișcărilor politice pentru drepturile românilor din Ardeal.

• **Biserica Ortodoxă** din centrul orașului a fost construită în stil neo-bizantin. Construcția a început în 1926, iar inaugurarea lăcașului de cult a avut loc în 1935 în cadrul unei ceremonii fastuoase.

- **Fabrica de bere Mendel**, rămasă neschimbată de peste 100 de ani, este considerată patrimoniu industrial. Fabrica a fost construită în etape, între 1796 și 1814, la cererea lui Simon Mendel, cunoscut pentru averea sa. Fabrica Mendel a fost renumită pentru produsele sale de foarte bună calitate. Berea produsă la Turda era considerată chiar cea mai bună din Ardeal.

- **Salina** este cea mai renumită destinație pentru turiștii care vizitează orașul Turda. În orașul nostru extracția sării a început în Antichitate, în timpul stăpânirii romane. În Evul Mediu prima mențiune scrisă privind extracția sării datează din secolul al XI – lea. În mină, devenită principala atracție turistică a orașului, activitatea a început în secolul al XVII - lea și s-a desfășurat în condiții aproape neschimbate până în 1932. Salina Turda și-a redeschis porțile în 1992 pentru turiști, a devenit un adevărat muzeu al mineritului de sare.

- **Lacurile sărate** sunt situate în apropierea Salinei, în zona Durgău – Valea Sărată, la nord de Turda. Cele cinci lacuri de aici s-au format prin prăbușirea minelor de odinioară și umplerea lor cu apă. În timpul verii, aceste lacuri cu o apă mineralizată, cu efect terapeutic, oferă turiștilor un minunat loc de recreere și destindere, de odihnă și relaxare într-un cadru natural.

- **Rezervația naturală Cheile Turzii** (din anul 1938) se află la o distanță de 6 km vest, de-a lungul văii Hășdate. Cheile, lungi de 2900 m, oferă un peisaj carstic de excepție, pereții abrupti atingând în unele locuri 300 m, iar rezervația se întinde pe o suprafață totală de 324 ha. S-a format prin erodarea rocii de calcar mezozoic de către râul Hășdate. În rezervație există peste 1000 de specii de plante și animale (unele dintre ele rare sau chiar pe cale de dispariție, cum ar fi usturoiul sălbatic sau câteva specii de vulturi).

Mâncăruri tradiționale

În lucrarea „Monarhia Austro - Ungară în scris și imagini”, publicată în perioada 1885 - 1902, putem citi despre Turda următoarele: „specialitatea locală este friptura de porc - friptura de Turda”. Trebuie să amintim de asemenea „turtele cu miere” - o prăjitura cu miere specifică zonei, deosebit de gustoasă.

Profesorul universitar, etnograful Keszeg Vilmos, descrie astfel această prăjitură specială, specifică Turzii: “Această prăjitură cu miere de culoare maronie se prepară din făină de secară, fără coloranți. Patiserii o făceau pentru a o vinde în târg, gospodinele o preparau pentru masa de duminică. Pogăcile în formă de os, de ciolan, erau modelate cu mâna, pe mijloc se făcea o tăietură cu cuțitul, iar capetele mai late se modelau cu ajutorul unui lemn de pecetluit. Turta se vindea în târg și era cumpărată drept cadou. În familiile din oraș se prepara acest produs de patiserie când veneau oaspeți în casă”.

Fiindcă aceste specialități locale nu se pot cumpăra nicăieri în oraș vă oferim rețetele tradiționale. Puteți încerca să le preparați. Poftă bună!

Turte cu miere

Ingrediente:

- 1 kg de făină
- 500 g zahăr
- 6 ouă
- 225 ml de ulei
- 1 linguriță bicarbonat de sodiu, 1 linguriță de chimen măcinat
- 2 linguri mari de scorțișoară măcinată, 5 linguri mari de miere

Mod de preparare:

Zahărul, ouăle, mierea, condimentele, bicarbonatul de sodiu se amestecă bine într-un castron. Se adaugă treptat uleiul și făina (adăugăm făină până obținem un aluat ce poate fi întins). Dacă nu mai putem amesteca aluatul în castron, îl punem pe un blat de lemn acoperit cu făină și îl frământăm bine. Împărțim aluatul în mai multe bucăți. Întindem aluatul să aibă grosime de aproximativ 0,5 cm, apoi decupăm formele dorite. Într-o tavă punem hârtie de copt, pe care așezăm turtele unse cu ou. Punem tava în cuptor și le coacem. Turtele se pot orna - „scrie” cu glazură de zahăr.

Friptură de Turda

Ingrediente:

4 felii de cotlet de porc de grosime 2,5 cm (cu grăsime și piele)

sare

500 gr. unsoare

5 căței de usturoi

1 ceapă

puțin lapte

Mod de preparare:

Bucățile de carne le punem în apă sărată timp de 10 ore. Înainte de a le frige, partea cu grăsime și pielea le încrustăm în patru-cinci locuri până la carne și le dăm prin lapte. Punem unsoarea la încins, apoi adăugăm usturoiul și ceapa curățate și tăiate felii, dând astfel gust unturii. Când ceapa și usturoiul s-au rumenit, le scoatem cu ajutorul unei linguri de lemn. Punem în untura încinsă bucățile de carne și le frigem până când prind o culoare roșiatică și devin crocante. Friptura se servește caldă, cu pâine de casă și castraveți murați.

Personalități celebre

Scriitori

Numeroși oameni de cultură își trag obârșia din orașul nostru sau din împrejurimile sale. Această regiune a dat culturii și literaturii universale numeroși autori, care prin operele lor au contribuit la îmbogățirea patrimoniului cultural.

În primul rând îl menționăm pe romancierul **Jósika Miklós**, aristocrat născut la Turda, personalitate proeminentă a mișcării de reformă din Transilvania, care a participat la Revoluția Maghiară din 1848. Este considerat creatorul romanului istoric în literatura maghiară. Stilul său captivant, personajele sale interesante, deosebit de complexe, au făcut ca operele sale să se bucure de o popularitate deosebită încă din epocă. Prin intermediul romanelor sale cunoaștem marile momente ale istoriei Transilvaniei.

Kővály László a trăit și a creat în aceeași epocă cu Jósika. S-a remarcat în calitate de istoric. În perioada crizei neoabsolutiste a încercat să conștientizeze importanța spiritului național în procesul renașterii popoarelor. A susținut originalitatea culturii maghiare.

Lászlóffy Aladár s-a născut în 1937 în orașul de pe malul Arieșului. Este considerat un exponent de marcă al maghiarilor din Transilvania. În poeziile sale reflecțiile asupra trecutului constituie o temă dominantă.

Balázs Ferenc s-a născut la Cluj, dar prin munca și profesia sa este strâns legat de aceste meleaguri. La începutul secolului al XX-lea a fost preot paroh la Cheia. Vizita de studiu în Statele Unite și călătoriile în străinătate îi influențează în mod semnificativ concepția despre lume și viață. Fiind un om de acțiune cu o viziune modernă, a încercat să își educe enoriașii, să îi ajute la făurirea unui trai mai bun. În scrierile sale își împărtășește impresiile de călătorie, scrie despre problemele sociale și economice ale vremii, despre izolarea și soarta tragică a intelectualului.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Artiști

Étienne Hajdú, cunoscut ca sculptor francez de origine maghiară, s-a născut în Transilvania, la Turda. A studiat la Budapesta, apoi la Viena. În 1927 se stabilește la Paris și devine elevul lui Bourdelle la "Académie de la Grande Chaumière". După anul 1934 se dedică curentului abstracționist. Hajdú a realizat sculpturi, basoreliefuri, altoreliefuri din lemn, marmură, onix, bronz, plumb, aluminiu și cupru, dar și "stampe" ("estampilles", cum le numea el) pe hârtie.

Politicieni

Dr. Ioan Rațiu, politician român, personalitate proeminentă a vieții culturale, este unul dintre fondatorii Partidului Național Român din Transilvania. A fost președintele acestui partid între 1892 și 1902 și a luptat pentru emanciparea politică și culturală a românilor din Ardeal. A făcut parte din gruparea patrioților români, care în 1892 au redactat Memorandumul adresat în numele națiunii române împăratului de la Viena.

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

Étienne Hajdú

Dr. Ioan Rațiu

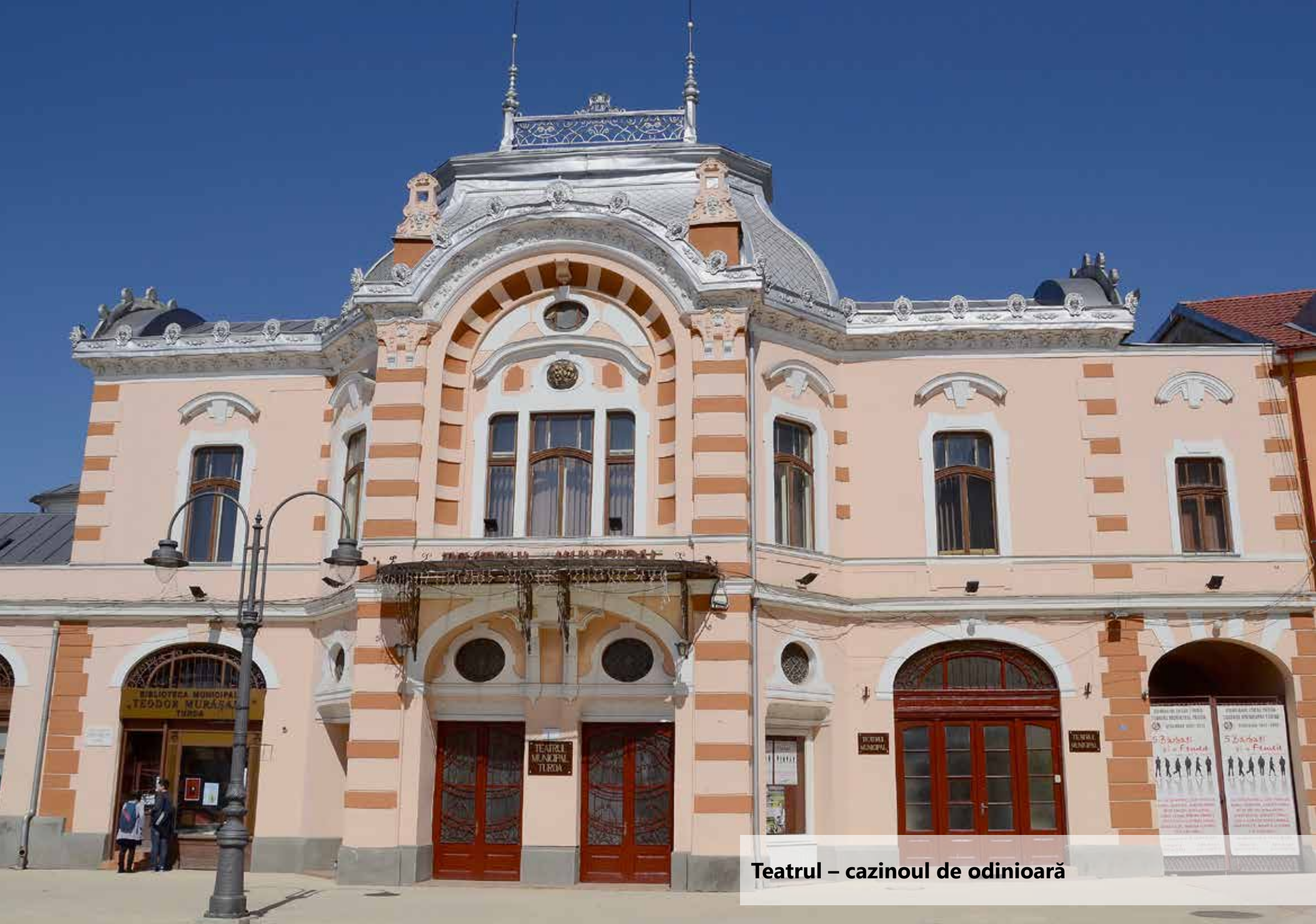
Tradiții populare

Scaunul Secuiesc al Arieșului (Aranyosszék) este una dintre scaunele secuiești din Transilvania și se învecinează cu: Țara Călatei (Kalotaszeg), Câmpia Transilvaniei (Mezőség), Țara Moților (Mócvidék) și Scaunul Mureșului (Marosszék). Tradițiile populare maghiare din Turda sunt parte a tradițiilor din această regiune, chiar și astăzi cultura populară fiind marcată de originea secuiască, evidentă în muzica populară și în dansul popular.

Analizând construcția structurală a dansului popular, observăm că are influențe multiple. Primul dans este verbunk - dans bărbătesc, urmat de un dans de cuplu mai rapid, ca dansul de la Abrud sau cel numit vioi, și în cele din urmă ciardașul lent și apoi rapid.

Diferitele sărbători religioase și populare constituie ocazia organizării unor petreceri, unde dansul popular și muzica tradițională sunt nelipsite. La începutul secolului al XX-lea, în timpul verii, de la Ziua Sfântului Gheorghe până în ziua Sfântului Mihail, în fiecare duminică se organizau petreceri cu dans – baluri. Baluri se organizau de asemenea cu ocazia sărbătorilor religioase, de Crăciun, de Paște și de Rusalii. Aceste petreceri nu au fost doar prilejuri de divertisment, ci au avut un rol multiplu în viața comunității. Reprezentau un prilej de întâlnire și socializare pentru tineri și vârstnici deopotrivă.

Dansurile specifice zonei sunt strâns legate de cultura muzicală tradițională din regiune. Cântecele populare din zona noastră sunt variante locale ale cântecelor răspândite în general în zonele locuite de comunități maghiare. Aceste cântece nu sunt legate de ocazii, clasificându-le după conținutul textului putem vorbi despre cântece de dragoste și melodii de dans. Adecvarea acestor melodii pentru dans este determinată de ritmul melodiei, nu de conținutul textului. Numeroase cântece populare au ca temă viața militară sau au un conținut comic. În zonă deosebit de agreate sunt baladele de haiducie și de stil nou.

Teatrul – cazinoul de odinioară

Historical milestones

Because of the favorable geographical conditions our area was already inhabited from the prehistoric times. The first traces of human life were from the middle of the Paleolithic age.

In the Dacian era, there was a small settlement, proved by rich ceramic and numismatic findings. The Romans recognized the strategic importance of the region, and appreciated the fertile land and salt deposits. They founded the Potaissa colony here and developed it in a strong military fortress. The most important monument of the Roman rule is the Castrum, which was built after 168, as the seat of the V. Macedonica Legion. It is assumed, that, was probably the largest fortress of Dacia.

The first mention of the name, Turda, comes at the beginning of the II. millennium. One of the leaders of King St. Stephen ruled the region, and gave its name to the castle built here. In a letter to King Géza I., he already mentioned salt extraction in the area.

The Mongol invasion in 1241, destroyed most of the town with all the nearby villages. The town was rebuilt and prospered quickly. Between 1288 and 1697 there were held 127 country meetings the town hosted, and was often visited by many Hungarian Kings and princes of Transylvania.

Significant historical buildings were built in the 14-15 century here. In 1568, in the Reform era, the freedom of religion was proclaimed in our town for the first time in Europe.

Starting from 1541, when the Battle of Mohács was lost, Transylvania was subjected to political wars, religious conflicts and this influenced greatly the town's development. Also the situation didn't get better in the 17-18 centuries, because Austrian, Turkish and Tartar troops repeatedly damaged the economy thus causing decline of the population and the town also lost its political role.

The 1848 revolution again changed the town's and local's lives. On the 10th April 1848 the Old-Turda Reformed Church held a meeting where an army was organized by the soldiers of Turda; they took part in various battles of the War of Independence and protected the residents from the Austrian and Romanian invaders.

The dualistic era's (1867 - 1918) development also resulted in changes in our region. The largest-scale construction projects took place:

- Town Hall built at the end of the 1800s
- the theatre built in 1905
- in 1865 the centrally located Reformed church's tower collapsed and a new tower was built after the design of Sztehló Otto
- elegant town houses were built which helped in creating today's image
- the city hospital was built based on Hübner Eugene architect's plans
- the manufacturing industry developed as well: pulp, soda, beer and cement factories were built

The spectacular growth ended at the beginning of the I. World War. The events of 1918 and the Versailles Peace led to a new situation: Transylvania became part of Romania.

The Second World War also caused deep wounds. In 1944, a bloody battle - „the Turda battle” was fought between the Hungarian-German and Soviet-Romanian armies in which the Hungarian and German troops prevented the Soviets to advance for a month. It was the largest battle fought in Transylvania during the II World War.

Under the communist dictatorship the town became the province's biggest industrial center. Labor force was needed...People from all around the country were settled in, and around the old town new city blocks were built.

In 1989 the changes brought the long desired freedom, but also new problems...The outdated industry collapsed...many people have lost their jobs and returned to their home villages, working on farm lands, also others seek employment abroad.

According to the last Romanian census from 2011 there were 47744 people living within the city. Of this population, 36785 are ethnic Romanians, while 3905 are ethnic Hungarians, 2603 ethnic Roma and others.

Visiting our town, you must see

- The oldest architectural monument in our city is from the Roman period. The most important monument of the Roman rule is the **castrum**, which was built after 168. The excavated villas, baths, tombs, the Roman's altars built for the gods, which can still be seen in the castrum.

- **The Reformed Church of Old Turda** is one of the oldest monuments of today's town center. With its one nave and respectable size it stands on the southern end of the old Market Square. The time when the building was built is still under discussion, many specialists formulated different opinion about it. The church was raised in the 14th century and it has not only Gothic characteristics but Middle European ones as well.

- **The building of Turda's Salt-chamber**, a Renaissance building from the 15th century it is the most valuable architectural monument of our town. This building was from the beginning connected to the extraction of salt and its commerce in our town. It is one of Transylvania's medieval magisterial buildings which survived until now. The Salt-chamber served as the king's quarters, and later during parliamentary sessions it served as the Transylvanian prince's quarters. The building at present is hosting the city's historical museum.

- At the North side of the city center stands the **Roman Catholic Parish church** representing the late Gothic style in Transylvania. The church was offered in the middle ages to St. Nicholas and after its consecration in the new era it was offered to the Virgin Mary. The church was built in the 15th century, in the place of an older one.

- **The Fortified Church of New Turda.** According to Orbán Balázs the gothic church was built in the 15th century in the time of Luxemburgi Zsigmond. This is suggested by its architectural structure. The inside of the church resembles little to the middle age's characteristics.

- **The Unitarian church** built at the end of the city center preserves the memory of the 18th century. The Unitarian community started the construction of this church in 1791-1792 and finished it in 1797. The building was restored many times. Today we can see beautiful wood carvings and embroidery garnishing the church.

- **The Old Town Hall** was built in the late 1700s. It was built by Követsi János, the town's famous architect. Nowadays the building is in ruins but for a long time it was used as the seat of the county and as a courthouse. The most interesting part of this building is the huge tower in which there is a small bell. This bell indicated in the past the start of the city's general meetings.

- Turda County for a long time didn't have a seat. In the 19th century they decided that they would build one. The construction started in 1884 and it moved fast. On the 15th of November of the following year the building was occupied by the officials of the County. It is still used by the administration of the city.

- In front of the Town Hall stands **Dr Ioan Rațiu's** statue. Dr. Ioan Rațiu was the city's prominent political figure and the symbol of the Transylvanian Romanians' struggle for their rights.

- **The Orthodox Church** was built in neo-Byzantine style. The construction started in 1926, and the Church was consecrated at the end of 1935.

- **The Mendel beer factory** is considered an industrial heritage. The factory was built between 1796 and 1814 in stages, a Mendel Simons' request. The Mendel factory was famous for its good quality products and for long time people agreed on the fact that here was made the best beer in Transylvania.

- **The Salt Mine** is the most famous destination for tourists visiting the town of Turda. Salt was first extracted here during the antiquity and the mine continuously produced table salt from the Middle Ages (the mine being first mentioned in 1075) to the early 20th century (1932). This mine dating from the 17th century had a decisive factor in the development of our town. Since 1992, Salina Turda has been a halotherapy center and a popular tourist attraction.

- The **Salt Lakes** are located near the Salt Valley, north of Turda. The five lakes were formed by water filling up former collapsed salt mines. During the summer, the lakes offer tourists a wonderful place for recreation and relaxation in a natural setting.

- **Turda Gorges** (Cheile Turzii) is a natural reservation on Hășdate River, situated 6 km west from Turda. The canyon, formed through the erosion of the Jurassic limestone of the mountain, is 2900 m long, and the walls have heights reaching 300 m. The total surface of the canyon is of 324 ha. Cheile Turzii, contains one of the richest and most scenic karst landscapes in Romania. More than 1000 plants and animal species (some of them rare or endangered, like the wild garlic or some species of eagle) live here.

Traditional food

We find the following information about Turda in the "Austro – Hungarian Monarchy in writing and images" (1885-1902): "Local specialty is the Turda's roast from pork. More notable is the Gingerbread of Turda, which is a very tasty, honey based cake."

Keszeg Vilmos writes the following about the gingerbread:

"Honey scones were made from rye flour, it was brown and it didn't have any colorants. The bakers used to sell it in the market and housewives used to bake it on Sundays. The batter was modeled by hand in one piece and the middle was cut with a knife. On the broader ends a pattern was stamped with a seal made from pine wood. It was sold mainly in fairs. In Turda it was made in honor of guests who were coming from far."

As some of these specialties cannot be bought, here are the recipes and you should try to prepare them:

Gingerbread

Ingredients:

1000g/34oz plain flour, plus extra for rolling out
500g/17oz sugar, 6 eggs, 225 ml oil,
1 tsp baking soda, 1 tsp ground clove
2 tbsp ground cinnamon, 5 tbsp honey

Method:

Mix up the sugar, eggs, honey, cinnamon, clove and baking soda in a bowl. Progressively add the oil and flour into the bowl. Pour the dough to the cutting board (maybe you will need more flour for the dough till you can easily stretch it). Roll out the dough on floured surface to 0.5 cm thick and cut it into shapes with a cookie cutter.

We bake the cookies in preheated oven for 20 min. at 180 C. Before you take the gingerbread out from the oven check them, if they are done.

You can decorate it to your liking.

Turda's Roast

Ingredients:

4 slices of steak, (2.5 cm thick, young Mangalitsa pork, bone-in fold with bacon and skin)
50 g of lard
5 pieces of garlic
1 onion
1 cup of milk
Salt

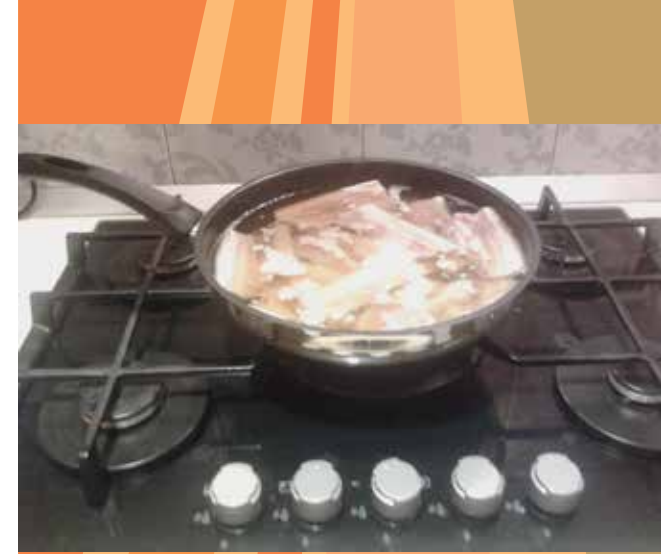
Method:

Marinate the steaks in salted water for 10 hours.

Before frying, smear the bacon and the skin part of the steak with milk. Cut through the bacon until you reach the meat.

Put the sliced onion and the garlic in the melted lard then heat it up. When the melted lard is hot take out the onion and the garlic and put the steaks in their place. Keep it on strong fire until it becomes crispy and red.

Served hot, with homemade bread and pickled cucumber.

Famous personalities

Writers

Torda and its surroundings are filled with many important personalities, who with their writings have achieved a place in the history of Hungarian literature. This region gave many historians, writers, essayists and poets who enriched the national literature.

First of all we mention **Jósika Miklós**, who was an outstanding individual of the reform movement in Transylvania. He became the father of the Hungarian historical novel with his work titled Abafi. His writings were popular and highly regarded. His storytelling is captivating and his readers can't break away from his novel while reading it. The novel's characters become our friends through the storytelling and from the background we get to know the history of Transylvania and the Transylvanian scenery.

Another prominent person was **Kőváry László**, who mostly worked as a historian and writer. He attempted to awaken the nation to consciousness. He was trying to prove that Hungarians have their own culture and their civilization is not foreign, because it is rooted in the national spirit.

Lászlóffy Aladár, born in 1937, is considered the spokesman of Hungarians from Transylvania. In his poems he reflects on the past and on its interpretations.

Balázs Ferenc was born in Cluj but through his work and his profession, he became a local personality. He was an unitarian priest in Mészkö (a nearly village) in the first part of the 20th century. His studies in the USA and his travels greatly influenced his view upon life. He was a man of action; he tried to educate his brethren. In his work, titled "Rög alatt" (Under the clod), he talks about his work after his return home. He describes his experiences from around the world in his work "Bejárom a kerek világot" (I wander round the world). In his last years he finishes his "Zöld árvíz" (Green flood) novel, in which he talks about the tragedy of an intellectual's struggles in an isolated village.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Artists

Etienne Hajdú (1907-1996) the well known French artist with Hungarian origins was born in Turda-Transylvania. After finishing his studies in Budapest and Vienna, he arrived in Paris in 1927 where he had a classical training in sculpture and drawing with Bourdelle at the Grande Chaumière Academy. At the same time he showed an interest in contemporary art, with special admiration for Léger and Brâncuși. In the 1930s he started his own formal figurative and abstract research and enhanced his knowledge of the materials which he would use in his sculptures. The sculptures made from a variety of materials (marble, onyx, aluminum, slate, copper, bronze) date from between 1942 and 1992.

Politicians

Dr. Ioan Rațiu was a Transylvanian Romanian politician, lawyer, and one of the founders of the Romanian National Party of Transylvania, he was the president of this party between 1892 and 1902. He was one of the main authors of the Memorandum addressed, on 28th May 1892, to Emperor Franz Joseph I, on behalf of the Romanian nation in Transylvania.

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

Étienne Hajdú

Dr. Ioan Rațiu

Folk traditions

Aranyosszék is one of the Seckler regions, whose neighbors are: Kalotaszeg, Mezőség, Mócvidék and Marosszék. The Hungarian folk traditions from Turda are part of the Aranyosszék region's traditions. Even today the folk culture is marked by the Seckler origin, which is very obvious in folk music and in folk dance.

If we analyze the structural construction of the folk dance, we notice that in this region the first dance is the verbunk, which is followed by the faster dance from Abrud and finally is ended by a slow and speedy „csárdás”. The different feast-days opened the door to practice these dances. The dances didn't only serve as a place of entertainment, but they had a community organizer power as well and gave the opportunity for young people to meet and socialize.

At the beginning of the 20th century, the most frequent dance occasions were from St. George's day until St. Michael's day, when the summer dance was organized. Beside the summer dances young people organized dances in the Christmas carnival period, Easter and Whitsun too. This time the children had to dance too, because this kind of occasion meant the meeting place, not just for young people, but for the women and children too.

The dance culture is tightly connected with the region's folk music culture. Folk music can be classified according to their lyrics not by the occasion they were sung. We can speak about love and dance songs. The suitability of songs to dance is determined by the tempo and tight rhythm of the songs, not by the lyrics. We can find several marching songs, which are about the Galician battlefield, the Hungarian independence and about the soldier's life. Besides these, there are funny and scoffer songs too. Also folk ballads, the scamp, dreadful and funny ballads are popular.

Biserica Parohială Romano-Catolică, detaliu

Történelmi mérföldkövek

A kedvező földrajzi adottságoknak köszönhetően térségünk már az őskorban lakott területté vált. Az emberi élet első nyomai a középső paleolitikumból származnak.

A dák korszakban a város területén kisebb település létezett. Gazdag kerámia és numizmatikai leletek igazolják létezését.

A rómaiak felismerték e vidék stratégiai jelentőségét, értékelték termékeny földjét, sókészleteit. Kr. u. 105–106 körül a rómaiak megalapították Potaissa kolóniát, melyet erős katonai erődítménnyé fejlesztettek. A római uralom legjelentősebb emléke a castrum, amely 168 után épült az V. Macedonica légió székhelyeként és Dacia provincia legkiterjedtebb erődítménye volt.

A Torda nevet földrajzi névként első alkalommal a II. évezred elején használták. Szent István király egyik előjárója birtokolta a térséget, és róla nevezték el az ide épült várat. A település első írásos említése egy I. Géza által 1075-ben kibocsátott adománylevelében történik, amely már a Torda környéki sókitermelésről is említést tesz.

Az 1241-es tatárjárás alkalmával a város nagy része elpusztult a környező falvakkal együtt. Rövidesen a város újraépül, és gyorsan fejlődik. 1288 és 1697 között 127 országgyűlést tartottak városunkban, gyakran fordultak meg itt magyar királyaink és az erdélyi fejedelmek.

A XIV – XV században épülnek városunk jelentős műemléképületei. 1568 – ban, a reformáció korában elsőként Európában, városunkban hirdették ki a vallásszabadságot.

1541- ben, a mohácsi csatavesztést követően Erdély önálló fejedelemséggé alakult és a korszak háborúskodásai, politikai, vallási konfliktusai nagymértékben befolyásolták a város fejlődését. Hasonló a helyzet a XVII - XVIII századokban is. Osztrák, török, tatár csapatok többszöri támadásai a gazdasági hanyatláshoz, a népesség csökkenéséhez, a település politikai szerepének elvesztéséhez vezettek.

Az 1848-as forradalom újra mozgalmassá változtatta a város és a környék életét. 1848. április 10-én az ótordai református templomban tartott nagygyűlésen Torda vármegye elfogadta az Uniót. Az unió mellett nemcsak lelkesedtek, hanem megszervezték a nemzetőrséget is. Tordán három század gyalogos és egy század lovas nemzetőrség alakult, melyek részt vettek a szabadságharc különböző csatáiban és megvédték a város lakosságát az osztrák és román támadóktól.

A dualizmus korának (1867- 1918) modernizációja térségünkben is változásokat eredményezett. A századfordulón zajlottak Tordán a legnagyobb arányú építkezések:

- az 1800-as évek végén felépül a Vármegyeháza,
- 1905 - ben épült a színház
- 1865 - ben leomlott az ótordai református templom tornya, Sztehló Ottó az országos műemlék bizottság másodmérnökének tervei alapján 1904 és 1906 között a monumentális templom mellé hasonló stílusban tornyot emelnek
- a központban elegáns polgárházak épültek, és kialakult a Főtér mai képe
- Hübner Jenő budapesti építész tervei alapján eklektikus stílusban felépült a városi közkórház
- fejlődik a gyáripár: cellulózgyár, szódagyár, sörgyár és 1913-ban cementgyár épül a városban

A látványos fejlődési időszaknak az I. világháború kirobbanása vetett véget. Az 1918-as események és a versaillesi béke nyomán új helyzet alakult ki: Erdély Románia részévé vált.

A második világháború is mély sebeket okozott a város életében. 1944-ben véres csata zajlott itt a magyar-német és szovjet-román seregek között, melyben a magyar-német csapatok egy hónapra megakadályozták a szovjetek előrenyomulását. Erdélyben a tordai csata volt a második világháború legnagyobb küzdelme.

A kommunista diktatúra idején a várost a megye egyik ipari fellegvárává fejlesztették. Munkaerőre volt szükség... folyt a népesség betelepítése... az óváros szomszédságában új blokkváros emelkedett. Az 1989-es változások meghozták a régen áhított szabadságot, de új gondokat is. A korszerűtlen ipar összeomlott, sokan munkanélkülivé váltak. Egyesek visszaköltöztek szülőfalujukba és a visszaszolgáltatott földeken gazdálkodnak, mások külföldön vállaltak munkát.

Az utolsó romániai népszámlálás adatai alapján (2011) 47744 ember él a városban. A népesség etnikai összetétele a következő: 36785. román, 3905 magyar nemzetiségű, 2603 roma etnikumú és kevés más nemzetiségű.

Mit érdemes megnézned, ha városunkba látogatsz?

• Városunk legrégebbi építészeti műemléke a római korból származik. A római uralom legjelentősebb műemléke az 168 után épített **castrum**. Ma is láthatók az egykori római erőd, a római fürdők, sírok, az istenek tiszteletére épített oltárok és lakóházak maradványai.

• Az **Ótordai Református Templom** a mai belváros egyik legrégebbi műemléke. A egyhajós, tekintélyes méretű épület a régi piactér déli részének ékessége. A ma is fennálló gótikus templom építésének körülményeivel és idejével kapcsolatban több szakember fogalmazta meg véleményét. Azzal kapcsolatban, hogy kik építették a templomot, a vélemények eltérnek, johannitáknak vagy ágostonosoknak tulajdonítják. Az épület a XIV. században épült, és a gótikán belül a közép európai stílust képviseli.

• A **Sókamara Háza – Fejedelmi Palota** reneszánsz épület, amely a XV. században épült és városunk legértékesebb műemléke. Építésekor a sóbányászathoz kapcsolódott, mert a sókitermelést és kereskedelmet irányító sókamara intézményének székhelyéül épült. Erdély egyik legrégebbi középkori hatósági épülete, amely napjainkig fennmaradt. A kamaraház, mint kincstári ingatlan szálláshelyként szolgált a király, majd később az országgyűlések idején, a fejedelmek számára. A XVI. századtól kezdődően ezt az épületet is többször felújították, bővítették. A szépen restaurált épület napjainkban a város történelmi múzeumának ad otthont.

- Torda város főterének északi végén magasodik a középkorban Szent Miklósnak, újkori újraszentelésekor Kisboldogasszonynak ajánlott **Római Katolikus Templom** az erdélyi késő gótika egyik legnagyobb belső terű egyháza. A templom a XV. században épült, egy régebbi templom helyére. Az idők folyamán többször átépítették, ezért csak külsejében gótikus, belseje eklektikus.

- Az **Újtordai Vártemplom** gótikus épülete Orbán Balázs szerint a XV. században, Luxemburgi Zsigmond korában épült, erre utalnak a csúcsíves, kőkeretes ablakok, a támpillérek, a szentély csillagmintás hálóboltozata. A többszöri átépítésnek köszönhetően a templom belseje már kevésbé idézi a középkort.

- Az egykori piactér északi felének közelében épült **Unitárius Templom** a XVIII. század barokk építészetének emléke. Az unitárius közösség 1791-1792 - ben kezdte el az építkezést, amit 1797- ben fejeztek be. Többször restaurálták az épületet. A templomot nagyon szép fafaragások és varrottasok díszítik.

- Az 1700-as évek végén épült a **Régi Városháza**. Az épületet Követesi János mester, a város híres építészte tervezte és építette. Napjaiban romos állapotban van, de sokáig szolgálta a várost mint vármegyeház és bíróság. Az épület érdekessége az óratorony, amelyben kis harangot helyeztek el. A harang jelezte egykor a városi közgyűlések kezdetét.

- **Vármegye Háza** Torda vármegyének hosszú időn keresztül nem volt saját székháza. A XIX. században határozat született egy székház építéséről. A Széna téren vásárolt telken 1884-ban kezdődő építkezés gyorsan haladt. Következő év november 15-én a vármegye átvette a teljesen kész épületet. Amit ma is a város közigazgatása használ.

- A polgármesteri hivatal előtti téren áll **Dr. Ioan Rațiu szobra**. Dr. Ioan Rațiu a XIX. század kiemelkedő politikai személyisége, és az erdélyi románok politikai jogokért folytatott harcának emblemikus képviselője.

- Az **Ortodox Templom** városunk XX. századi neo-bizánci stílusú építménye. A helyi román közösség 1926-ban kezdte el építeni, és 1935 végén szentelték fel.

- A **Mendel Sörgyár** ipari örökségnek minősül. A gyár 1796 és 1814 között több szakaszban épült Mendel Simon rendelkezésére. A Mendel gyár híres volt jó minőségű termékeiről. Hosszú ideig a környéken úgy vélték, hogy itt készül a legjobb sör Erdélyben.

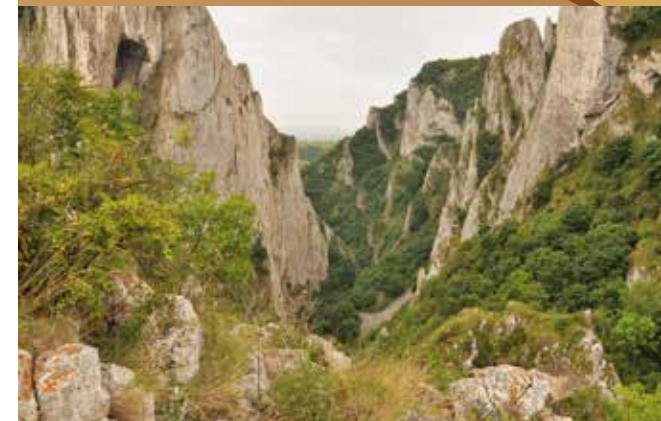

- A **Sóbánya** Torda leglátogatottabb turisztikai nevezetessége. Városunkban a sókitermelést az ókorban kezdték a rómaiak. A bánya folyamatosan termelt asztali sót a középkorban (a sókitermelés első említése 1075-ben történik). A ma látogatható bányában a kitermelést a 17. században kezdték el, és a város fejlődésének döntő tényezője maradt az újkorban is. A sókitermelést Tordán mindvégig kézzel végezték. A bánya 1932-ben zárta be kapuit. 1992-ben nyitották újra meg, ezúttal a látogatók számára. Így vált városunknak népszerű turisztikai attrakciójává és só terápiás kezelőközponttá.

- A **Sós Tavak** - a Sósvölgynek nevezett természetvédelmi terület közelében, Torda északi részén helyezkednek el. Az itt látható öt sós vizű tó úgy keletkezett, hogy a felhagyott tárnák beomlottak, és megteltek vízzel. Nyáron a tavak csodálatos kikapcsolódási és pihenési lehetőséget biztosítanak a turistáknak.

- A **Tordai hasadék** - természetvédelmi terület, a Hesdát patak mentén, Tordától 6 km-re nyugat irányban található. A 2900 méter hosszú kanyon, amelynek falai néhol 300 méter magasak, a jurakorban alakult ki, amikor a mészkőhegyben kialakult barlangrendszer beszakadt. A természetvédelmi terület teljes felülete 324 ha. A Tordai hasadék égnek törő sziklái felemelő, elkápráztató látványt nyújtanak, a romániai leggazdagabb és legcsodálatosabb karsztos tájak egyike. Csaknem 1000 növény és állatfaj természetes élőhelye. Igen sok ritka vagy éppen veszélyeztetett faj él itt (pl. medvehagyma, néhány sas faj).

Hagyományos ételek

„Az Osztrák - Magyar Monarchia írásban és képekben”(1885-1902) kiadványban a következőket olvashatjuk Tordaról „Helyi specialitás a sertéssült- tordai pecsenye. Továbbá figyelemre méltó a tordai mézeskalács, ami egy nagyon finom mézes sütemény.”

Keszeg Vilmos a következőképpen ír a mézes pogácsáról:

“Rozslisztből készült, barna színű, színezés nélküli mézes pogácsa. A pogácsasütők a vásárokon vásárfiaként értékesítették, a háziasszonyok vasárnapi süteményként készítették. A pogácsa egyetlen formában készült (csülökcsont), ezt kézzel formálták meg, s közepét egy késmetszéssel felhasították. Az elszélesedő két végére fenyőfából faragott pecséttel mintát nyomtak. A pogácsát elsősorban vásáron árulták, vásárfiának vásárolták. A tordai családokban a távolból érkező vendégek érkezésekor sütötték.”

Mivel napjainkban a városban nem kaphatóak ezek a „helyi specialitások”, a recept segítségével megpróbálhatják elkészíteni.

Mézes pogácsa

Hozzávalók:

1 kg liszt, 500 g cukor
6 tojás, 225 ml olaj, 1 kiskanál szódabikarbonát
1 kiskanál őrölt kömény, 2 nagykanál őrölt fahéj
5 nagykanál méz

Elkészítés:

A cukrot, tojást, mézet, fűszereket, szódaport összekeverjük egy tálban, és rendre hozzáadjuk az olajat és a lisztet (annyi lisztet kell hozzátenni, amennyit felvesz, hogy nyújtható legyen a tészta).

Ha már nem bírjuk keverni, jól belisztezett lapítóra borítjuk, s ott gyúrjuk.

A tésztát külön tesszük, és rendre kisebb adagokat veszünk belőle; 0,5 cm vastagságúra nyújtjuk, és formákkal kivágjuk.

Sütőpapírt teszünk a tepsibe; a pogácsákat sütés előtt bekenjük tojással. Tetszés szerint díszíteni lehet.

Tordai pecsenye

Hozzávalók:

4 szelet 2,5 cm vastag, fiatal mangalica disznócsontos karaj a szalonnájával és bőrével együtt só

50 dkg zsír a sütéshez

5 cikk fokhagyma

1 hagyma

kevés tej

Elkészítés

A hússzeleteket 10 órán át sós vízben pácoljuk. Sütés előtt a szalonnás és bőrös részét bekenjük tejjel, majd egészen a húsig bevagdossuk.

A zsírba beletesszük a megtisztított és felszeletelt hagymát és fokhagymát majd, felforrósítjuk a zsírt. Ha a zsír forró, szűrőkanállal kivesszük a hagymákat, és beletesszük a hússzeleteket, majd erős tűzön addig sütjük, míg ropogósak és pirosak lesznek.

Forrón tálaljuk, házi kenyeret és kovászos uborkát adunk hozzá.

Híres személyek

Írók

Torda és környéke neves szülőiteit tekintve szép számmal találunk olyan személyeket, akik írói-alkotói tevékenységeik által helyet kaptak a magyar irodalom történetében. Történetírókkal, esszéírókkal, prózáírókkal és nagyszerű poétákkal adományozta meg e vidék nemzeti (magyar) irodalmunkat, akik közül itt csak néhányat van lehetőségünk bemutatni.

Elsőként **Jósika Miklóst** emeljük ki, aki az erdélyi reformmozgalom kiemelkedő alakja. Az 1836-ban megjelent „Abafi” című alkotásával a magyar „regényírás atyja” lesz. Alkotásai nagy olvasóközönségnek örvendett korában, szinte rajongtak írásaiért. Olyan lebilincselően mesélt, alakította a történet fonalát, hogy az olvasó nem tud elszakadni a műtől. És ami nem kevésbé fontos: alakjai szemléletesek, szinte ismerőseinkké válnak. A háttérben pedig színesen tárul elénk az erdélyi múlt és az erdélyi táj.

Ugyanebben a században élt és munkálkodott a főként történetíróként, történészként ismert **Kőváry László**. Mint történetíró a magyar forradalom és szabadságharc után újraébredő nemzeti szellem tudatosítására törekedett. Azt bizonygatta, hogy a magyarnak önálló műveltsége van. Civilizációja nem idegen eredetű. Az a nemzet szelleméből ered és a haza királyi, fejedelmi udvarának kultúráján csiszolódott.

Lászlóffy Aladár 1937-ben látta meg a napvilágot Tordán. Az irodalomtörténet az erdélyi magyarság egyik szószólójaként tartja számon. Verstémái között jelentős helyet foglal el a múlttól való reflexió és annak értelmezése.

Balázs Ferenc Kolozsváron született de munkássága és hivatása révén szorosan kötődik vidékünkhez. Az aranyosvidéki Mészkon töltött be papi szolgálatot a 20. század első felében. Amerikai tanulmányútja, majd külföldi utazásai jelentősen meghatározták életszemléletét. A tettek embere volt, népnevelői munkát folytatott, így próbálta híveit segíteni. A „Rög alatt” című emlékiratában vallomást tett világszerte útja óta végzett munkáiról és kudarcairól, népnevelői tevékenységéről. A Bejárom a kerek világot című munkája a szokványos útleírásoktól eltérően azt mondja el, hogyan talált önmagára és dolgozta ki három földrész országait megismerve egy új társadalom tervét, mely tagadása az ipari kapitalizmusnak. Élete utolsó évében fejezi be a Zöld árvíz című regényét, amelyben megírja egy vidéki értelmiségi tragikus küzdelmét az elsodort faluban.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Művészek

Etienne Hajdú (1907-1996) magyar származású, a romániai Tordán született, franciává honosult szobrászművész. 1927 - ben érkezett Párizsba, ahol Bourdelle tanítványaként a Grande Chaumière Akadémián klasszikus szobrászatot és rajzot tanult. Nagy formakészségről tanúskodó realista stúdiók után a kortárs művészet iránt érdeklődik, nagy csodálója Léger és Brancusi művészetének. Az 1930-as években kezdte a saját figuratív és absztrakt ábrázolásmódjának kialakítását és fokozott érdeklődéssel tanulmányozta az anyagokat amelyeket szobrai készítése során használt. 1942 és 1992 között alkotott, és gazdag sokszínű életművet teremtett, szobrai a legkülönbözőbb anyagokból készültek (márvány, ónix, alumínium, pala, réz, bronz)

Politikus

Dr. Ioan Rațiu erdélyi román politikus, ügyvéd, az erdélyi Román Nemzeti Párt egyik alapító tagja és elnöke volt 1892 és 1902 között. Egyik fő szerzője az I. Ferenc József császárnak címzett, 1892. május 28-i Memorandumnak, amelyben a román nemzet politikai, nyelvi és vallási jogaiért szálltak síkra.

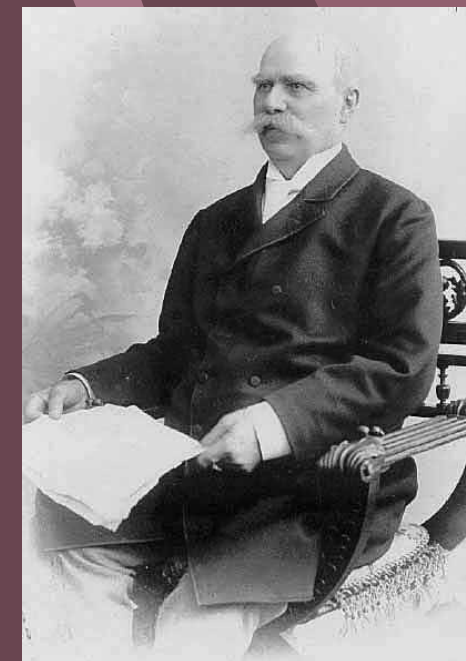
Etienne Hajdú

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

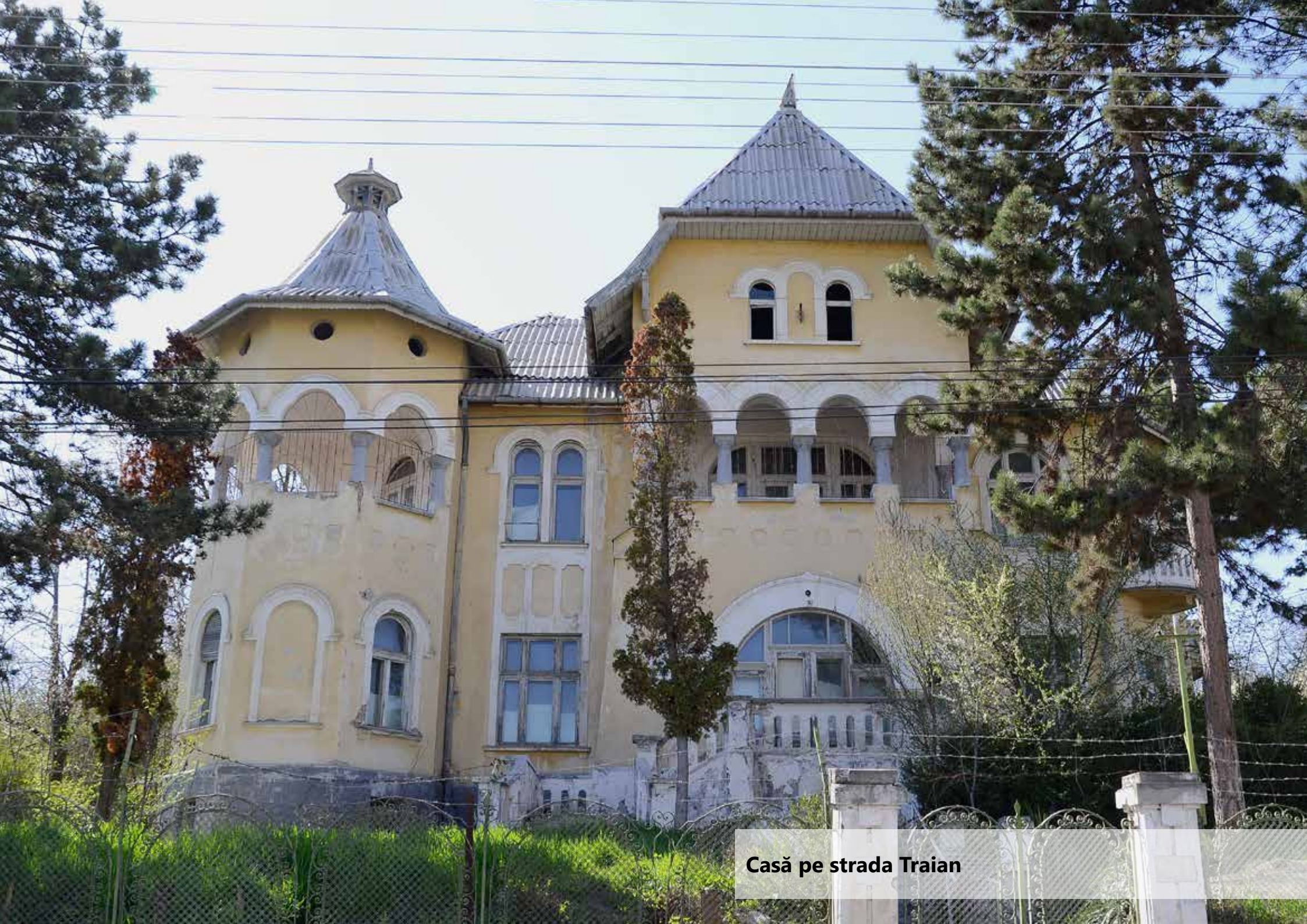
Dr. Ioan Rațiu

Népi hagyományok

Aranyosszék a székely székek egyike, amely Kalotaszeg, Mezőség, Mócvidék és Marosszék tájegységekkel szomszédos. Torda magyar népi hagyományai szorosan kapcsolódnak Aranyosszék hagyományaihoz. Népi kultúráján máig nyomot hagy a székely eredet, ami úgy a népzeneben, mint a néptáncban is megnyilvánul.

Ha a táncok szerkezeti felépítését vizsgáljuk, feltűnik az, hogy vidéken a kezdő tánc a csúrdöngölő (verbunk), ezt követi a forgatós táncpushoz tartozó abrudbányai vagy serény, majd lassú és sebes csárdással zárul a pár. A naptári és egyházi év különböző ünnepnapjain rendezett táncalkalmak adtak lehetőséget ezek gyakorlására. A táncmulatságok nem csupán a szórakozás helyszínéül szolgáltak, hanem közösség-szervező erővel bírtak, valamint a fiatalok szocializációjában, a párválasztásban és a férfi virtus kifejezésében is fontos szerepet játszottak. A XX. század fordulóján a leggyakoribb táncalkalom a Szent György napjától Szent Mihály napjáig vasárnaponként megszervezett nyári tánc volt. A nyári táncmulatságok mellett bált rendeztek a fiatalok karácsonykor, farsangkor, húsvétkor és pünkösdkor is. Ilyenkor nem maradhatott el az aprók táncának nevezett gyerektánc sem, mivel a fiatalság mellett a gyermekek és az asszonyok számára is ezek az alkalmak jelentették a gyülekezési, találkozási helyet. A tánckultúra szorosan összekapcsolódik a vidék népzene-kultúrájával. Aranyosszék dalkészlete az általánosan elterjedt, a magyar nyelvterületen népszerű dallamváltozatokból áll. Ezek a dalok nem kötődnek alkalomhoz, szövegük szerint osztályozva szerelmi és táncdalokról beszélhetünk. A dalok táncrea való alkalmasságát a tempó és a feszes ritmusú dallam határozza meg, nem pedig azok szövege. Szép számban találunk katonadalokat az aranyosszéki falvakban, amelyek a galíciai harcterről, a magyar szabadságharcról és a katonaéletről szólnak. Ezek mellett kedveltek a tréfás- és gúnydalok, illetve a csúfolódók is. A népballadákat tekintve a betyár-, ponyva- és az új stílusú balladák népszerűek.

Casă pe strada Traian

Historické zprávy

Díky příznivým geografickým podmínkám bylo toto území osídleno již v pravěku. První stopy lidského života byly zaznamenány již od poloviny paleolitu. Bohaté keramické a numismatické nálezy dokazují, že Dakové tam měli malou osadu. Římané uznali strategický význam regionu. Ocenili úrodnou půdu a solné doly. Římané zde založili kolonii Potaissa a rozvíjeli ji v silné vojenské pevnosti. Nejvýznamnější památkou je vojenský tábor, který byl postaven po 168 roce jako sídlo legií V. Macedonica a byla to asi největší provincie Dácie.

První zmínka o názvu Turda pochází ze začátku druhého tisíciletí. Jeden z vůdců krále svatého Štěpána ovládal ten region a dal mu jméno podle hradu, který tam byl postavený. V dopise pro krále Gejzu I. se zmiňuje o těžbě soli v této oblasti.

Mongolská invaze v roce 1241 zničila většinu města a okolní vesnice. Město bylo přestavěno a rychle začalo prosperovat. V letech 1288 a 1697 se zde konaly schůzky 127 zemí, které navštívili maďarští králové a knížata Transylvánie. Významné historické budovy zde byly postaveny ve XIV. - XV. století. V roce 1568 v době reforem byla zde vyhlášena svoboda náboženského vyznání jako první v Evropě.

Od roku 1541, kdy byla bitva u Moháče, Sedmihradsko bylo vystaveno politickým válkám a náboženským konfliktům, které velmi ovlivnily rozvoj města. Situace se nezlepšila ani v 17. - 18. století, protože rakouské, turecké a tatarské vojsko opakovaně poškodilo ekonomiku, což způsobilo pokles počtu obyvatel a město ztratilo svou politickou úlohu.

Revoluce v roce 1848 změnila život města. Dne 10.4.1848 se konalo setkání reformované církve ve Staré Turdě. Tam vojáci z Turdy zorganizovali armádu a účastnili se četných bojů o nezávislost a chránili obyvatele od rakouských a rumunských útočníků.

V letech 1867 - 1918 proběhla celková modernizace, která vedla ke změnám v regionu. Bylo uskutečněno mnoho stavebních projektů:

- koncem roku 1800 byla postavena radnice
- v roce 1905 bylo postaveno divadlo
- v roce 1865 se zhroutila věž reformované církve ve Staré Turdě a nová věž byla postavena podle návrhu Sztehló Otto

- byly postaveny elegantní městské domy
- městská nemocnice byla postavena podle plánů architekta Hübner Eugene
- začal se rozvíjet výrobní průmysl: pulp, soda, pivo a byly postaveny cementárny

Dramatický nárůst skončil na začátku I. světové války. Události roku 1918 a Versailleská mírová smlouva vedly k nové situaci: Sedmihradsko se stalo součástí Rumunska. Druhá světová válka také způsobila hluboké rány. V roce 1944 proběhla krvavá bitva o Turdu mezi maďarsko-německými a sovětsko-rumunskými armádami, ve které maďarská a německá vojska bránila Sovětům postupovat dál po dobu jednoho měsíce. Byla to největší bitva v Sedmihradsku během druhé světové války.

Za komunistické diktatury se město stalo největším průmyslovým centrem provincie. Bylo zapotřebí pracovní síly. Lidé z celé země se usadili v okolí starého města a nového městského sídliště.

V roce 1989 změny přinesly dlouho požadovanou svobodu, ale také nové problémy. Zastaralý průmysl se zhroutil, mnoho lidí ztratilo práci a vrátilo se do své rodné vesnice za práci na farmě, jiní hledají zaměstnání v zahraničí.

Podle posledního rumunského sčítání lidu z roku 2011 bylo 47.744 lidí, kteří žijí na území města Turdy. Z této populace 36785 jsou etničtí Rumuni, 3905 jsou etničtí Maďaři, 2603 etničtí Romové, zbytkových jiných etnik.

Při návštěvě našeho města musíte vidět

- Nejstarší stavební památka v našem městě pochází z římského období. Nejvýznamnější památkou římské kultury je **Castrum**, který byl postaven po roce 168. Vytěžené vily, lázně, hrobky, oltáře Římanů postavené pro bohy, to jsou zbytky, které mohou ještě teď být viděny v Castrum.

- **Kalvinistický kostel** je jednou z nejstarších památek dnešního města. Nejen díky jeho úctyhodným rozměrům, ale i proto, že stojí na jižním konci starého náměstí. Čas, kdy byla budova postavena, je stále předmětem diskusí. Kostel byl zvýšen ve 14. století a má nejen gotické rysy, ale také i evropské

- **Budova solního dolu** je renesanční stavbou z 15. století. Je nejceněnější architektonickou památkou našeho města. Tato budova byla od počátku spojena s těžbou soli a obchodem v našem městě. Je to jedna z transylvánských středověkých autoritativních budov, které přežily až do současnosti. Solná komora sloužila jako ubikace krále a později během parlamentních zasedání sloužila jako knížecí komnata. Budovu v současné době vlastní město a je to historické muzeum.

- Na severní straně města stojí **kostel Římskokatolické farnosti**, který představuje pozdně gotický styl. Kostel byl zasvěcen ve středověku na svatého Mikuláše, po svém vysvěcení v nové éře byl zasvěcen Panně Marii a v 15. století byl na místě starého kostela postaven nový.

- **Opevněný kostel Nové Turdy** byl postaven podle Orbána Balázsgotický v 15. století, v době Zigmunda Luxemburga. Vnitřek kostela se podobá vlastnostem středověku.

- **Unitariánský kostel** postavený na konci centra města zachovává památku na 18. století. Unitářská komunita zahájila stavbu kostela v 1791-1792 a dokončila ji v roce 1797. Budova byla mnohokrát obnovena. Dnes zde můžeme vidět nádherné řezby ze dřeva a výšivky.

- **Staroměstská radnice** byla postavena na konci 18. století Követsi Jánosem. V současné době je budova v troskách, ale po dlouhou dobu byla používána jako sídlo kraje a sídlo soudu. Nejzajímavější částí této budovy je obrovská věž, ve které je malý zvon.

- Turda County na dlouhou dobu neměl sídlo. V 19. století se rozhodli sídlo postavit a stavba byla zahájena v roce 1884.

- V přední části radnice stojí socha **doktora Ioan Ratiu**. Dr. Ioan Ratiu byl městskou prominentní politickou osobností a symbolem rumunské Transylvánie bojující za svá práva.

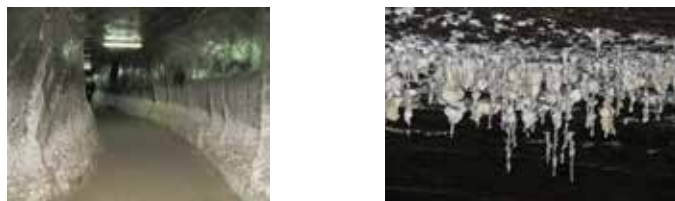
- **Ortodoxní kostel** byl postaven v novobyzantském stylu. Stavba byla zahájena v roce 1926 a kostel byl vysvěcen na konci roku 1935.

• **Mendlova pivní továrna** je považována za průmyslové dědictví. Továrna byla postavena v letech 1796 a 1814 v několika fázích. Stalo se tak na výslovnou žádost Mendela Simonse. Mendlova továrna byla známa z dobrých výrobků díky podpoře lidí, kteří tvrdili, že to je nejlepší pivo vyrobené v Transilvánii.

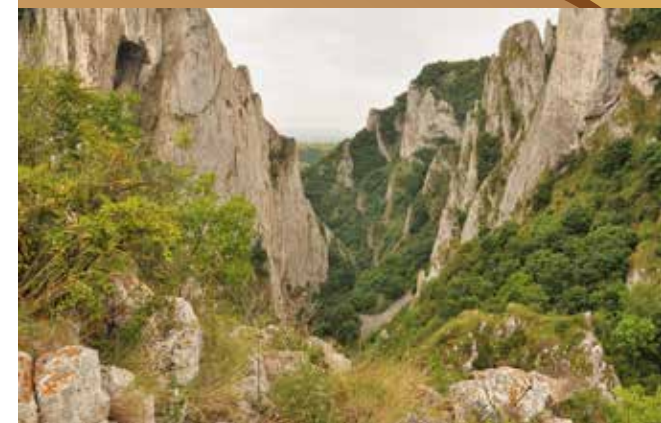

• **Solný důl** je nejznámější místo pro turisty, kteří navštíví město Turda. Sůl se zde poprvé objevila během starověku a stále se z nich těží. Tento důl se datuje od 17. století a rozhodoval o rozvoji našeho města. Od roku 1992 Salina Turda je terapeutickým centrem a populární turistickou atrakcí.

• **Solní jezero** se nachází blízko solního dolu, severně od Turdy. Pět jezer bylo vytvořeno zřícením se solného dolu. Během léta je tam pro turisty skvělé místo pro odpočinek a relaxaci v přírodním prostředí.

• **Turda Gorge (Cheile Turzii)** je přírodní rezervace řeky Hășdate, která se nachází 6 km západně od Turdy. Kaňón se vytvořil přes erozi Jurských vápených hor, je 2900 m dlouhý, a stěny dosahují výšky i 300 metrů. Celková plocha kaňonu je 324 ha. Cheile Turzii, je jeden z nejbohatších a nejkrásnějších krasových krajin v Rumunsku. Žije zde více než 1000 rostlin a živočišných druhů (z nichž některé jsou vzácné nebo ohrožené, např. divoký česnek nebo některý z druhů orla).

Tradiční jídlo

Můžeme přečíst následující text o Turdě v Rakousko-Uherské Monarchii v psané formě a obrázku (1885-1902): „Místní specialitou je pečené vepřové maso. Další pozoruhodné jídlo je Gingerbread Turda (zazvorový chléb), což je velmi chutný medový dort.“

Keszeg Vilmos píše o perníku následně:

“Medový koláček byl vyroben z žitné mouky, byl hnědý a neměl žádná barviva. Pékaři ho prodávali do obchodů a ženy ho pekly v neděli. Buchty byly modelovány ručně a prostřední plátek byl nařízlý nožem. Na širší straně byly ukončené razítkem z borovicového dřeva. Prodávaly se hlavně na veletrzích a byly vyráběny hlavně na počest vzácných hostů, kteří přicházeli z dalekých krajín.

Protože tyto speciality nelze koupit, zde jsou recepty a můžete si to zkusit připravit sami:

Zazvorový chléb

Ingredience pro přípravu perníků:

10000g/34oz hladké mouky, plus to, co budeme potřebovat na rozdělání

500g/17oz cukru, 6 vajec

225 ml oleje

1 lžička jedlé sody, 1 lžička mleté strouhanky

2 lžice mleté skořice

Příprava:

Promícháme cukr, vejce, med, skořici, hřebíček a jedlou sodu v misce. Postupně přidáme olej a mouku do mísy (možná budete potřebovat více mouky na těsto, dokud nebude těsto snadno tvarovatelné).

Těsto vyválíme na pomoučeném válu na 0,5 cm silné, a pak vykrájíme formičkami cukroví. Cukroví pečeme v předehřáté troubě po dobu 20 minut při teplotě 180 °C. Dříve než vyndáme cukroví z trouby, zkontrolujte jestli je hotové.

Turda pečínka

Ingredience:

4 plátky steaku (o tloušťce 2,5 cm, mladé Mangalitsa vepřové maso, s kostí a tukem)
50 g sádla
5 ks česneku
1 cibule
1 hrnek mléka
sůl

Příprava:

Marinujte steaky v osolené vodě po dobu 10 hodin. Před smažením potřete steak mlékem. Nařízněte steak přes tuk až k masu. Dejte nakrájenou cibuli a česnek na rozpálené sádlo a osmahněte. Pak přidejte steaky. Mějte to na silném ohni, až bude maso křupavé a červené. Můžete servírovat s chlebem a kyselou okurkou.

Slavné osobnosti

Spisovatelé

Turda a její okolí je naplněna mnoha významnými osobnostmi maďarské literatury. Tento region je domovem mnoha historiků, spisovatelů, esejistů a básníků, kteří obohacují národní literaturu.

Jósika Miklós - byl vynikajícím spisovatelem reformního hnutí v Transylvánii. Stal se otcem maďarského historického románu s dílem Abafi. Jeho spisy byly populární a vysoce ceněné. Jeho vyprávění je podmanivé a jeho čtenáři se nemohou odpoutat od jeho románu. Postavy románu se stávají našimi přáteli a prostřednictvím vyprávění se seznámíme s historií Transylvánie a transylvánskou scénérií.

Kőváry László - většinou pracoval jako historik a spisovatel. Pokoušel se probudit národ k vlasteneckému uvědomění. Snažil se dokázat, že Maďaři mají svou vlastní kulturu a jejich civilizace není cizí, protože je zakořeněna v národním duchu.

Lászlóffy Aladár - narozený v roce 1937, je považován za mluvčího Maďarů z Transylvánie. Ve svých básních se vrací do minulosti a patřičně ji interpretuje.

Balázs Ferenc was narozen v Cluj, ale díky jeho práci a profesi se stal místní osobností. Byl to ministr v Mészkö v první polovině 20. století. Cesty a studie v Americe velmi ovlivnily jeho pohled na život. Byl to muž činu; snažil se vychovávat své bratry. Ve své práci s názvem "ROG alatt" (Pod hroudu...), mluví o své práci po svém návratu domů. Své zážitky z celého světa popisuje ve svém díle "Bejárom Kerek világot" (Putoval jsem po celém světě). Ve svých posledních letech dokončil román "Zöld árviz" (Zelená povodeň), ve kterém mluví o tragédii bojů intelektuála v izolované vesnici.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Umělec

Etienne Hajdú (1907-1996) Maďar, který se narodil v Turdě. V roce 1927 přijel do Paříže, kde měl klasický trénink v sochařství a kreslení s Bourdelle v Grande Chaumière akademii. Zároveň však projevil zájem o současné umění se zvláštním obdivem k Légera a Brancusi. V roce 1930 založil vlastní formální a abstraktní výzkum. Zvýšil zde své znalosti materiálů, které by mohl použít ve svých sochách. Sochy jsou vyrobeny z různých materiálů (mramor, onyx, hliník, břidlice, měď, bronz)

Politik

Dr. Ioan Rațiu byl Transylvánský rumunský politik, právník, jeden ze zakladatelů Rumunské národní strany Transylvánie, byl předsedou této strany v letech 1892 a 1902. Byl jedním z hlavních autorů Memoranda pro císaře Františka Josefa I. jménem rumunského národa v Transylvánii 28. května 1892.

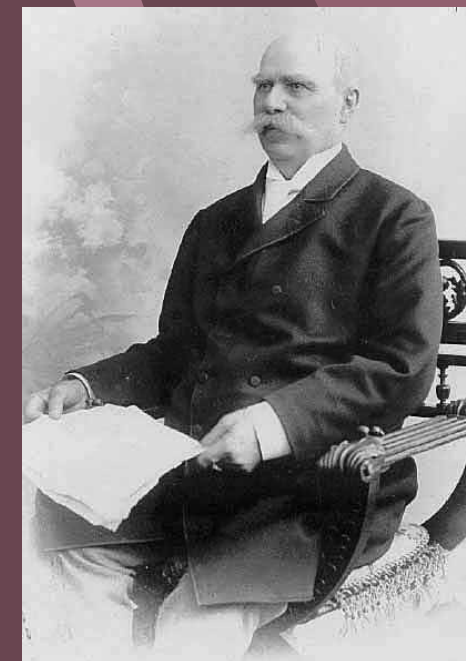
Étienne Hajdú

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

Dr. Ioan Rațiu

Lidové tradice

Aranyosszék je jedním z regionů Seckler, jejichž sousedé jsou: Kalotaszeg, Mezőség, Mócvidék a Marosszék. Maďarské lidové tradice z Turdy jsou součástí tradice regionu Aranyosszék. Dokonce i dnešní lidová kultura je původem Seckler, což je asi nejzřetelnější v lidové hudbě a v lidovém tanci. Pokud budeme analyzovat strukturální konstrukci lidového tance, všimneme si, že v tomto regionu první tanec je Verbuňk, po kterém následuje rychlejší tanec Abrud a nakonec pomalý a rychlý Čardáš. Tance neměly sloužit jen jako místní zábava, ale také jako komunitní organizátor setkání mladých lidí.

Na počátku 20. století, nejvíc tanečních příležitostí bylo od svatého Jiřího až do svatého Michala, kdy byla pořádána taneční. Kromě léta mladí lidé tančili organizované tance i v období vánočních karnevalů, Velikonoc a svatodušních svátků. Tehdy děti musely tančit také, protože toto znamenalo setkání, a to nejen pro mládež, ale i pro ženy a děti. Taneční kultura je úzce spojena s regionální lidovou hudební kulturou. Lidová hudba může být klasifikována podle jejího textu nebo podle příležitosti, na počest kterých byly zpívány. Můžeme hovořit o romantických a tanečních písních. Vhodnost písní k tanci je určena podle tempa a rytmu písní, ne podle slov. Najdeme zde několik pochodových písní, které jsou o galickém bojišti, maďarské nezávislosti a o životě vojáka. Některé písně nepostrádají humorný nádech.

Clopoul din turnul Bisericii Reformate Turda Veche

Cenni storici

Già dai tempi preistorici, la regione era abitata grazie alla sua favorevole posizione geografica. Le prime tracce di vita umana sono dell'età paleolitica. I Romani riconobbero l'importanza strategica della regione, la fertilità della terra e dei depositi di sale. Essi fondarono qui la colonia Potassia e ne fecero una fortezza militare. Il più importante resto del dominio romano è il castrum che fu costruito dopo il 168 come sede della Legione Macedone e fu probabilmente la più grande provincia della Dacia.

La prima volta che fu menzionata il nome Turda fu all'inizio del 2 millennio. Uno dei capi ai tempi del re Santo Stefano governò la regione e diede il suo nome al castello costruito a Turda. In una lettera al re Geza primo lui fa riferimento all'estrazione del sale nella zona.

L'invasione mongola del 1241 distrusse gran parte della città e dei villaggi vicini. La città fu ricostruita e prosperò velocemente. Tra il 1288 e il 1697 si tennero 127 incontri nella città di Turda e molti re ungheresi e principi della Transilvania la visitarono. Edifici storici significativi furono costruiti tra il XIV e il XV secolo. Nel 1568 durante il periodo della Riforma, la città fu la prima in Europa a consentire la libertà di culto.

Dal 1541, dopo la sconfitta nella battaglia di Mohacs, la Transilvania fu teatro di molte guerre e conflitti religiosi e ciò influì enormemente sullo sviluppo della città. Nei secoli successivi le cose non andarono meglio perché le invasioni dei turchi, degli austriaci e dei tartari danneggiarono l'economia della città causando il suo declino e la perdita del suo ruolo politico.

La rivoluzione del 1848 cambiò nuovamente la vita della città e dei suoi abitanti. Il 10 aprile 1848 la chiesa riformata dell'antica Turda tenne un incontro dove fu organizzato un esercito di Turda. L'esercito ebbe un ruolo in diverse battaglie della Guerra di Indipendenza e protesse i residenti dagli invasori austriaci e rumeni. L'età dualistica (1867-1918) la modernizzazione ha prodotto cambiamenti nella regione. I progetti di costruzione a larga scala furono: Il Municipio della fine del 1800, il teatro, costruito nel 1905, una nuova torre della Chiesa Riformata fu ricostruita secondo il progetto di Sztéhló Otto quando la vecchia crollò nel 1865. Furono costruite anche case eleganti che diedero alla città l'aspetto di oggi. L'ospedale della città fu disegnato dall'architetto Hübner Eugene. Anche l'industria manifatturiera si sviluppò come quella della soda e del cemento.

Lo sviluppo della città finì all'inizio della 1 Guerra Mondiale, gli eventi del 1918 e il trattato di pace di Versailles portarono a una nuova situazione: la Transilvania diventò parte della Romania. La seconda Guerra Mondiale ha anche causato nuove e profonde ferite. Nel 1944, una battaglia sanguinosa, la

battaglia di Turda, fu combattuta tra le truppe tedesche-ungheresi e le russe-rumene che di fatto impedì ai sovietici di avanzare per un mese. Fu la più grande battaglia in Transilvania durante la 2 G.M. Sotto la dittatura comunista, la città diventò il più grande centro industriale della regione. Si costruirono case intorno al vecchio centro della città e la gente vi andò ad abitare.

Nel 1989 i cambiamenti portarono ad un grande desiderio di libertà, ma anche nuovi problemi: la vecchia industria andò in declino, molti persero il lavoro e ritornarono ai loro villaggi a coltivare la terra o emigrarono. Secondo l'ultimo censimento rumeno del 2011 47,744 rumeni vivono in città. Di questi 36785 sono di etnia rumena, 3905 sono ungheresi, 2603 sono romay et resto altre etnie.

Luoghi da visitare a Turda

- Il più antico monumento della nostra città risale al periodo romano il **castrum** costruito dopo il 168. Nel castrum si possono ancora vedere le ville, le terme, gli altari e le tombe.

- La **Chiesa Calvinista** è uno dei più antichi monumenti del centro della città. Si trova all'estremità sud della piazza del mercato. Ha un'unica navata. Non si sa quando fu costruita precisamente. La chiesa fu costruita di sicuro nel XIV secolo ed ha caratteristiche sia di stile gotico che di quello medio europeo.

- La **Camera del Sale** è un edificio rinascimentale del XV secolo ed è il monumento della città che ha più valore. Sin dall'inizio l'edificio è stato legato all'estrazione del sale e del commercio della città. Servì come quartiere generale del re e successivamente del principe di Transilvania. Oggigiorno ospita il museo storico della città.

- Ad nord del centro città si trova la **Chiesa Cattolica Romana** in stile tardo gotico. Nel Medio Evo fu dedicata a San Nicola e successivamente alla Vergine Maria. Fu costruita ne XV secolo sul luogo di una vecchia chiesa.

- **La Chiesa Fortificata della Nuova Turda**, secondo Orbán Balázs, fu costruita nel XV sec. al tempo di Luxemburgi Zsigmond per la sua struttura architettonica. L'interno ha poche caratteristiche di quel periodo.

- **La Chiesa Unitaria** edificata alla fine del centro città richiama lo stile del XVIII sec. La costruzione della chiesa fu iniziata nel 1791-92 e terminata nel 1797. Fu successivamente restaurato più volte. Oggi si possono ammirare le incisioni in legno che abbelliscono la chiesa.

- **Il Vecchio Municipio** fu costruito alla fine del 1700 da Követsi János, il famoso architetto della città. Oggi l'edificio è in rovina ma un tempo era la sede dei conti. La parte più interessante dell'edificio è l'enorme torre con una piccola campana dentro che un tempo suonava per annunciare le riunioni istituzionali.

- Per molto tempo la contea di Turda non ha avuto una sede istituzionale, fino a quando nel XIX sec fu deciso di costruirne una. Si iniziò nel 1884 e si procedette di gran lena tanto che l'anno successivo fu completata e occupata dagli ufficiali della contea. Oggi è questo il Municipio.

- Di fronte all'ufficio del sindaco si trova **la statua di Dr Ioan Ratiu** che era un importante politico e simbolo della lotta per i diritti del popolo della Transilvania.

- **La Chiesa Ortodossa** fu costruita in stile neo bizantino. La costruzione iniziò nel 1926 e fu consacrata alla fine del 1935.

• Il **Birrificio di Mendel** è considerata un sito industriale di valore storico. Fu costruito in diverse fasi tra il 1796 e il 1814. Era famoso per la qualità della sua birra, la migliore della Transilvania a quei tempi.

• La **Cava del Sale** è il sito turistico più famoso. Qui si estraeva il sale in passato e si è continuato a farlo fino al 1932. La cava già dal XVII sec. È stato un fattore di sviluppo della città. Dal 1992 è un centro di haloterapia.

• I **Laghi di Sale** si trovano vicino alla Valle del Sale a nord di Turda. I 5 laghi si formarono riempiendoli dell'acqua delle dismesse cave di sale. In estate è un luogo turistico dove ci si può rilassare in piena natura.

• La **Gola di Turda** è una riserva naturale sul fiume Hășdate e si trova a 6 km ad ovest di Turda. Il canyon che si è formato per l'erosione della pietra calcarea della montagna è lungo 2900 m. e i fianchi raggiungono l'altezza di 300 m. La superficie totale del canyon è di 324 ha. CheileTurzii ha uno dei più suggestivi paesaggi carsici della Romania con più di 1000 specie di animali e piante alcuni tra piante e animali sono in via di estinzione come l'aglio selvatico e alcune specie di aquile.

Cibo tradizionale

Si legge in uno scritto risalente al periodo monarchico austro-ungarico (1885-1902) la seguente citazione: „La specialità locale di Turda è l’arrosto di maiale e il pane allo zenzero che è un dolce molto buono a base di miele.” A tal proposito Keszeg Vilmos scrive: „il pane di zenzero è un biscotto fatto di farina di segale, scuro ma senza coloranti. I fornai lo vendono al mercato e le casalinghe lo preparano la domenica. Il dolce è fatto a mano in un solo pezzo e tagliato al centro con un coltello. Alle estremità con uno stampino fatto di legno di pino viene disegnato un sigillo. Viene venduto alle fiere e preparato in onore di ospiti provenienti da lontano.”

Dato che queste specialità non si possono più acquistare qui di seguito vi è la ricetta per prepararli in casa. Buon appetito!

Pane di zenzero

Ingredienti:

1 kg. di farina;
500 gr di zucchero; 6 uova; 225ml di olio;
1 cucchiaino di lievito in polvere; 1 cucchiaino di chiodo di garofano in polvere;
2 cucchiari di cannella; 5 cucchiari di miele.

Preparazione:

Mischiare zucchero, uova, miele, cannella, garofano e lievito in una casseruola e aggiungere man mano l’olio e la farina. Dopo mettere l’impasto così ottenuto su un tagliere (servirà un pò più di farina per tirarlo). Rollare l’impasto su una superficie infarinata per ottenere una pasta spessa 0.5 cm e poi tagliare in pezzi con un coltello. Inforniamo i dolci in forno pre-riscaldato ad una temperatura di 180°C per 20min. Prima di sfornarli, controllare che siano ben cotti.

Arrosto di maiale di Turda

Ingredienti:

4 bistecche spesse 2.5 cm,

50 gr di lardo,

5 spicchi di aglio,

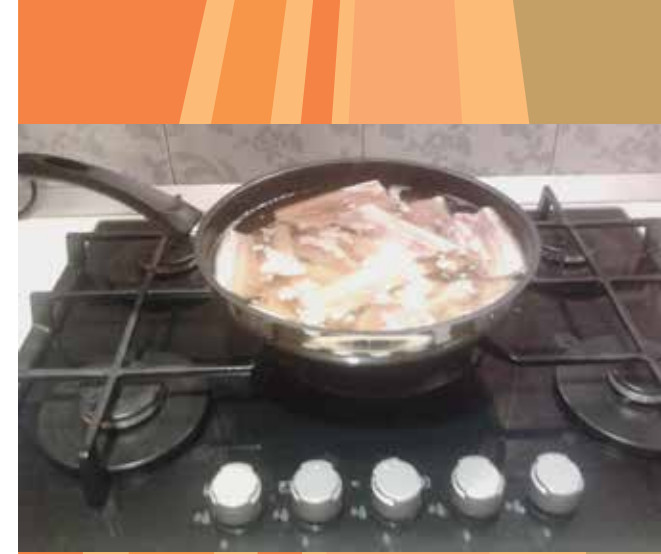
1 cipolla,

1 tazza di latte,

sale.

Preparazione:

Marinare le bistecche in acqua salata per 10 ore; prima di friggerle, passarle nel latte. Tagliare la cipolla a fettine e l'aglio e aggiungerle al lardo precedentemente sciolto in una padella. Portare a fuoco ben alto. Quando il lardo è bollente togliere la cipolla e l'aglio e mettere le bistecche. Friggere le bistecche in questo composto fino a quando diventano dorate e croccanti. Si servono con il pane o con i sottaceti.

Personalità famose

Scriitori

Turda e i suoi dintorni sono noti per le grandi personalità che con i loro scritti hanno contribuito alla storia della letteratura ungherese.

Primo fra tutti si deve ricordare **Jósika Miklós** figura molto importante della Transilvania. Fu il padre del romanzo storico ungherese con „Abafi”. I suoi scritti sono molto famosi, le storie tengono il fiato sospeso, i personaggi sono gente comune. Attraverso i suoi scritti si impara a conoscere la storia e i paesaggi della Transilvania.

Un'altra personalità importante è **Kőváry László**, uno storico e scrittore che risvegliò con le sue opere la coscienza del popolo ungherese sottolineando il fatto che la cultura e la civiltà ungheresi sono radicati nello spirito nazionale.

Lászlóffy Aladár, nato nel 1937, è considerato il portavoce degli ungheresi della Transilvania.

Balázs Ferenc nacque a Cluj, fu ministro a Mészkö nei primi anni del XX sec. I suoi viaggi e i suoi studi negli Stati Uniti hanno avuto una grande influenza nella sua visione della vita. Fu molto attivo e nei suoi libri parla delle sue esperienze in giro per il mondo. Nel suo ultimo libro parla della tragedia della lotta di un intellettuale che vive in un isolato villaggio.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Artisti

Etienne Hajdú (1907-1996) ungherese nato a Turda e naturalizzato francese nel 1930. A Parigi seguì un apprendistato sulla scultura classica e sul disegno con Bourdelle all'accademia „Grande Chaumière Academy“. Contemporaneamente era interessato all'arte contemporanea e in particolare ammirava le opere di Léger e Brancusi. Nel 1930 iniziò la sua personale ricerca di arte figurativa e astratta e perfezionò la sua conoscenza dei materiali da usare nelle sue sculture. Esse sono realizzate con materiali diversi : bronzo, onice, marmo, alluminio e rame.

Politici

Dr. Ioan Rațiu, politico e avvocato rumeno della Transilvania, fondatore del partito rumeno nazionale della Transilvania. Fu presidente del partito dal 1892 al 1902. Fu uno dei principali autori del Memorandum indirizzato il 28 maggio 1892 all'imperatore Francesco Giuseppe I da parte del popolo rumeno della Transilvania.

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

Étienne Hajdú

Dr. Ioan Rațiu

Tradizioni folcloristiche

Aranyosszék è una delle regioni della Seckler nelle cui vicinanze si trovano Kalotaszeg, Mezőség, Mócvidék e Marosszék. Le tradizioni folcloristiche di Turda fanno parte di quelle di Aranyosszék, ciò si può notare sia nei canti popolari che nelle danze locali.

La prima danza di questa regione è la „verbunk” seguita da una danza dal ritmo più veloce proveniente da Abrud seguita a sua volta da una dal ritmo più lento della „czardas”.

Si ballava durante i giorni di festa non solo come forma di intrattenimento ma come momento di socializzazione. All’inizio del XX secolo, le occasioni di ballo erano principalmente le feste di San Giorgio e di San Michele che cadevano in estate. Oltre a queste si ballava anche in occasione del Natale, della Pasqua, del carnevale e della festa di Whitsun. In queste occasioni tutti ballavano: uomini, donne e bambini. La musica è strettamente collegata alle danze.

La musica locale si caratterizza non per l’evento a cui è collegata ma ai testi. Ci sono canzoni d’amore e canzoni adatte al ballo. Quelle adatte al ballo sono quelle che hanno ritmo e vivacità musicale. In questa categoria rientrano le marce militari collegate ad eventi storici quali l’indipendenza dell’Ungheria, i campi di battaglia e la vita dei soldati. Oltre a queste ci sono canzoni più goliardiche e ironiche e ballate folk.

Case în stil baroc (sec. XVIII) str. Republicii

Tarihi yerler

Dacian döneminde küçük bir yerleşim yeri, zengin seramik vardı ve paraya ait buluntular bunu ispatlıyor. Romalılar bölgenin stratejik önemini farkettiler. Verimli toprak ve tuz yataklarından faydalandılar. Burada Potaissa kolonisi kuruldular. Güçlü askeri bir kalede bunu geliştirdiler. Roma hakimiyetinin en önemli anıtı 5. Roma türevinin bir yeri olarak 168'dan sonra inşa edilen Castrum'dur vemuhtemelan en büyük Dacia iliydi.

Turda adından ilk bahsediliş II.milenyumun başındadır. Kral St.Stepher'in liderlerinden biri bölgeyi yönetti ve burada inşa edilen bir kaleye onun adını verdi. Kral Geza l'e yazılan mektupta bölgedeki tuz çıkarmadan bahseder.

1241'deki Moğol istilası yakın köylerle kasabayı yerle bir etmiştir. Kasaba yeniden inşa edildi ve hızla zenginleşti. 1288 ve 1697 yılları arasında kasabamızda 127 ülke toplantısı yapılmış, aynı zamanda birçok Macar kralı ve Transilvanyalı prensler ziyaret etmiştir.

Önemli tarihibinalar XIV-XV yüzyıllarında inşa edilmiştir. 1568 yılında Reform döneminde, bölgenin bağımsızlığı Avrupa da ilk defa kasabamızda ilan edlimiştir.

1541'den başlayarak Mohaç savaşı kaybedildiğinde Transilvanya politik savaşlara, dini çalışmalara maruz kalmış buda büyük ölçüde kasabanın gelişmesini engellemiştir.

Durum 17-18 yüzyıllarda iyileşmedi çünkü Avusturya. Türk ve Tatar orduları ekonemiye arka arkaya zarar verdiler buda nüfusta azalmaya sebep oldu ve kasaba politik rolünü kaybetti.

1848 devrimi kasabanın ve yerli halkın hayatını tekrar değiştirdi. 10 Nisan 1848 de Eski Turda Reform kilisesi Turda askerleri tarafında organize edilen bir toplantı yaptı. Bağımsızlık savaşının birçok mücadelesinde yer aldılar ve Avusturya ve Romanya istilarından orada yaşayanları korudular.

Dualistic dönemin (1867-1918) modernizasyonu bölgemizde değişikliklere sebep olmuştur. Çok büyük ölçekli inşaat projeleri yer aldı.

- 1800'lerin sonunda belediye binası inşa edildi.
- 1905'de tiyatro binası inşa edildi.

- 1865 yılında Eski Turda'da reform kilisesinin kulesi çöktü ve Sztehlo Otto'nun çizdiği yeni bir kule inşa edildi.
- Bugünün imajını oluşturmaya yardım eden zarif evler inşa edildi.
- Mimar Hübner Eugene'nin planlarına göre şehir hastanesi inşa edildi.
- İmalat sanayide gelişti. Kağıt hamuru, soda, bira ve çimento fabrikaları inşa edildi.

Bu önemli gelişmeler I.Dünya savaşının başında sona ermiştir. 1918'deki olaylar yeni bir durumla sonuçlandı. Transilvanya Romanya'nın parçası oldu.

II.Dünya savaşı da derin yaralara sebep olmuştur. 1944'de kanlı savaş 1 ay boyunca Macar ve Alman ordularının Sovyetlerin ilerlemesini durdurdukları Macar-Alman ve Rus-Romanya orduları arasında Turda çatışması yaşandı. II.Dünya savaşı süresince Transilvanya'da yapılan en büyük savaştır.

Komünist diktatörlüğü sırasında şehir eyaletin en büyük endüstri merkezi haline geldi. İşgücü gerekiyordu. Ülkenin her tarafından insanlar buraya yerleştiler ve eski şehrin etrafından yeni şehir blokları inşa edildi.

1989'da değişiklikler uzun süredir istenen özgürlüğü getirdi fakat aynı zamanda yeni problemleri. Birçok insan işlerini kaybetmiş ve tarım arazilerinde dalışmaya köylerdeki evlerine döndüler ve diğerleride yurt dışında iş aramaya.

2011 yılından itibaren son Romen nüfus sayımına göre şehir içinde yaşayan 47744 kişi vardı. 3905 etnik Macarlar, 2603 etnik Roman ve diğerleri ise bu nüfusun, 36785, Romenler etnik vardır.

Şehrimizi ziyaret ettiğinizde şunları görmelisiniz

• İlimizdeki en eski mimari yapısı Roma döneminden kalmadır. Roma egemenliğinin en önemli anıtı 168 den sonra yapılan Castrumdur. Kazılan villalar, hamamlar, türbeler, tanrı için yapılan Roma sunakları Castrum'da halen görülebilecek kalıntılardır.

• Kalvinist kilisesi bugünkü şehir merkezinin en eski eserlerinden biridir. Onun tek nefli ve muhteşem boyutu ile eski pazar alanının güney ucunda durmaktadır. Yapıldığı tarih hala tartışılmaktadır, birçok uzman bu konuda farklı görüşlere sahiptir. Kilise 14.yy'da büyümüş ve sadece Orta Avrupa özelliklerine de sahiptir.

• Turda'nın tuz binası 15. yy'dan bir Rönesans binası şehrimizin en değerli mimari anıtıdır. Bu şimdiki kadar yaşayan Transilvanya'nın ortaçağ hakim binalarından biridir. Kralın karargahı olarak kullanılan bu yer, daha sonra meclis oturumları sırasında Transilvanya'nın prenslerinin karargahı olarak hizmet verdi. Şuanda bina şehrin tarihi müzesine ev sahipliği yapıyor.

- Şehir merkezinin kuzey tarafında Transilvanya'da son Gtik tarzını temsil eden Roma Katolik kilisesi duruyor. Kilise orta çağda St.Ncholas'a sunuldu. Yeni dönemde onun vakdis kuzey sonunda Meryem Ana'ya sunulmuştur. Kilise eski kilisenin yerine 15.yy'da inşa edildi.

- Yeni Turda 'nın sağlamlaştırılmış kilisesi Orban Balazs'lara göre gotik kilisesi Luxemburgiz sigmond zamanında yapıldı. Mimari yapısıyla önerilmektedir. Kilisenin içi ortaçağın özelliklerini daha az yansıtır.

- Şehir merkezinin sonunda inşa edilen Unitarian kilisesi 18.yüzyılın anılarını saklar. Uniteryan topluluk 1797'de bitirmiştir. Yapı birçok kez restore edilmiştir. Bugün kiliseyi süsleyen güzel ahşap oymalar ve nakış görebiliriz.

- Eski belediye binası şehrin en ünlü mimari Követsi Yanos tarafında 1700'lerin sonunda inşa edilmiştir. Günümüzde yapı harap bir şekildedir fakat uzun zaman adliye binası olarak kullanılmıştır. Bu binanın en ilginç kısmı küçük bir çanın olduğu dev kuledir. Bu çan geçmişte şehrin genel toplantılarının başladığını göstermiştir.

- Turda uzun zaman bir konuda (kürsü)ye sahip değildi.19.yüzyılda yeni bir bina yapmaya karar verdiler. İnşaat 1884'te başladı ve çok hızla ilerledi.15 Kasım'ı izleyen yıl ilçenin yetkileri tarafından işgal edildi. Hala şehrin yönetiminde kullanılır.

- Belediye başkanının bürosunun önünde Dr. Ioan Rațius'un heykeli durur. O şehrin önemli bir kişiydi ve hakları için Transilvanya Romen mücadelesinin sembolüydü.

- Ortadoks kilisesi neo bizans tarzında inşa edilmiştir. İnşaat 1926'da başlamış ve 1935'in sonunda kilise kutsanmıştır.

- Mendel bira fabrikası sanayi mirası olarak kabul edilir. Fabrika Mendel Simons'un talebiyle kademeli olarak 1796 ve 1814 yılları arasında yapılmıştır. Çok kaliteli ürünleri ile meşhurdur. Ve çok uzun süre insanlar Transilvanya'da yapılan en iyi bira olduğunu söylediler.

- Tuz madeni Turda şehrini ziyaret eden turistler için ünlü bir yerdir. Tuz burada ilkdefa antik devirde çıkarıldı ve ortaçağdan itibaren durmadan sofraya tuzu üretti. 17. yüzyıldan itibaren bu maden şehrin gelişmesinde önemli bir faktör oldu. 1992'den beri terapi merkezi ve popüler bir turizm merkezi olmuştur.

- Saltlakes, Turda'nın kuzeyinde tuz vadisine yakın bir yerde bulunmaktadır. Beşgöller daha önce çöken tuz madeninin su tarafından doldurulmasıyla oluşmuştur. Yaz boyunca göller turistlere doğal ortamda dinlenme ve rahatlama için harika bir yer sunar.

- Turda Gorge, Turda'nın 6 km batısında Haşdate nehri üzerinde doğal bir yerdir. Dağın Jura kireç taşı erozyonuyla oluşan kanyon 2900m uzunluğundadır ve duvarların yüksekliği 300m ye kadar ulaşır. Kanyonun toplam yüzeyi 374 hektardır. Burası Romanya'nın en zengin ve en doğal karstik alanlarına sahiptir. 1000'den fazla bitki ve hayvan türleri (bazıları nadir veya nesli tükenmiş yabani sarımsak veya bazı kartal türleri gibi) burada yaşar.

Geleneksel yemekler

Avusturya-Macaristan monarşisinde Turda ile ilgili aşağıdakileri okuyabiliriz. „Yerel lezzet Turda'nın domuzdan yapılmış rostosudur. Daha önemlisi Turda'nın zencefilli ekmeğidir.”

Kezseg Vilmos zencefilli ekmekle ilgili aşağıdakileri yazar. „Ballı çörek çavdar unundan yapıldı, kahverengiydi ve hiç renklendirici yoktu. Fırıncılar onu markette satarlardı ve ev kadınları onu Pazar günü pişirirlerdi. Çörek elle bir parça olarak şekillendirilirdi ve ortası bıçakla kesilirdi. Geniş kıyılarından çam ağacından yapılan bir şekille damgalanırdı. Bu festivallerde ağırlıklı olarak satılırdı.Turda'da uzaklarda gelen misafirlerin onuruna yapılmıştır.”

Bu lezzetler satın alınamadığı için size tarifleri veriyoruz ve onları denemelisiniz.

Zencefilli Ekmek

İçindekiler:

- 1kg sade un, ayrıca yaymak için biraz daha
- Yarım kilo şeker
- 6 yumurta
- 225 ml yağ
- 1çay kaşığı kabartma tozu
- 1tatlı kaşığı karanfil
- 2yemek kaşığı toz tarçın
- 5çorba kaşığı bal

Yapılışı:

Bir kapta şeker, yumurta, bal, tarçın, karanfil ve kabartma tozu karıştırılır. Sırasıyla yağ ve un ilave edilir. Sonra hamur kesme tahtasına alınır. (Hamuru daha rahat açmak için biraz daha una ihtiyacınız olabilir.) 0.5 cm kalınlığında unlu yüzeyde hamuru yağurun ve bir kesici ile şekil verin. Önceden ısıtılmış fırında 1800C de pişirin fırından almadan önce pişip pişmediğini kontrol edin.

Turda Rostosu

İçindekiler:

4 dilim biftek, 2,5cm kalınlığında, genç Maglitsa domuzu

50 gr domuz yağı

5 adet sarımsak

1soğan

1fincan süt

Yapılışı:

10 saat tuzlu suda biftekleri marina edin. Kızartmadan önce üzerine süt sürün. Ete ulaşıncaya kadar kesin. Kesilmiş soğan ve sarımsağı eritilmiş ve kızdırılmış yağın içerisine koyun. Soğanları ilave edin. Soğan ve sarımsağı alın onların yerine koyun. Çıtır ve kırmızı oluncaya kadar kuvvetli ateşin üstünde tutun, ekmek ve turşuyla servis yapabilirsiniz.

Ünlü şahsiyetler

Yazarlar

Turda ve çevresi yazıları ile Macar edebiyatı tarihinde yer etmiş birçok önemli kişiyle doludur. Bu bölge ulusal edebiyatını zenginleştiren birçok tarihçi, yazar, deneme yazarları ve şairler vermiştir. İlkönce

Transilvanya reform hareketinin seçkin bir bireyi olan **Jósika Miklós**'tan bahsedebiliriz. Abafi isimli çalışmasıyla Macaristan tarihi romanın babası oldu. Yazıları çok meşhur ve saygın idi. Hikaye anlatıcılığı büyüleyiciydi ve okurken romanı bırakmak imkansızdı. Anlatımıyla roman karakterleri bizim arkadaşlarımız oldu. Transilvanya manzarası ve tarihini öğrendik.

Diğer önemli kişi çoğunlukla tarihçi ve yazar olarak çalışan **Köváry László**'du. Milleti bilinçlendirmek için halkı uyandırmaya çalıştı. Macarların kendi kültürlerinin olduğunu ve uygarlıklarının yabancı olmadığını ispatlamaya çalışıyordu. Çünkü kök ulusal ruhtadır.

1937 doğumlu **Lászlóffy Aladár** Transilvanya'lı Macarların sözcüsü olarak kabul edilir.

Balázs Ferenc Cluj'da doğdu fakat çalışmaları ve işi ile yerel bir kişilik oldu.20yy.başında Meszko'da bakandı. Amerika'da eğitim gördü veseyahatleri büyük ölçüde hayat ile ilgili görüşlerini etkiledi. O bir eylem adamıydı. Kardeşini eğitmeye çalıştı. Rög alatt isimli çalışmasında eve döndükten sonra çalışmalarından bahsediyor. „Dünyayı dolaşıyorum” isimli çalışmasında dünyada ki tecrübelerinden bahsediyor. Son yıllarında ıssız bir köydeki bir aydının mücadelesini yazdığı „Yeşil sel” isimli romanını bitirir.

Jósika Miklós

Balázs Ferenc

Sanatçılar

Romanya Turda'da doğan Macar **Etienne Hadjú** Fransız vatandaşı oldu.1927'de Grande Chaumiere Akademi'de Bourdelle heykel ve çizimde klasik eğitim aldığı Paris'e gitti. Fakat aynı zamanda çağdaş sanata ilgi gösterdi. Leger ve Brancusi'ye özel bir hayranlığı vardı. 1930'larda resmi figuratif ve soyut araştırmaya başladı. Heykellerinde kullandığı malzeme bilgisini genişletti. 1942-1992 yılları arasında (mermer, oniks, alüminyum, kayrak, bakır, bronz) gibi çeşitli malzemelerden heykeller yaptı.

Politikacılar

Dr. Ioan Rațiu Transilvanya Rumen politikacı,avukat ve Transilvanya'nın Rumen ulusal partisinin kurucularından biriydi. Transilvanya'daki Rumen ulusunun adına kral Franz Joseph I 'e 28 Mayıs 1892 tarihinde verilen muhtıranın baş yazarlarından biriydi.

Kóváry László

Lászlóffy Aladár

Etienne Hadjú

Dr. Ioan Rațiu

Halk gelenekleri

Aranyosszék is komşuları Kalotaszeg, Mezőség, Mocvidék ve Marosszék olan Sekler bölgesinin biri Turda'daki Macar halk gelenekleri Aranyosszek bölgesinin geleneklerinin parçasıdır. Bugün bile halk kültürü halk müziğinde ve dansında dao kadar açık olan Sekler kökenlidir.

Halk danslarının yapısını analiz ederseniz, ilk dansın Abrud'dan gelen daha hızlı bir dansla takip edildiğini ve sonunda daha yavaşladığını farkederiz. Farklı şölen günleri kapılarını bu dansları yaparak açtı. Danslar sadece eğlence olarak hizmet vermedi aynı zamanda onların toplumu organize gücü ve gençlerin sosyalleşmesi ve toplanması vardı.

20. yüzyılın başında yaz dansları organize edildiğinde en sık yapılan dans etkinlikleri Aziz George gününden Aziz Micheal gününe kadardı. Yaz danslarının yanında gençler Noel, karnaval dönemi, Paskalya ve Pinse'de danslar organize ettiler. Bu dönemlerde çocuklarda dansetmek zorundaydı. Çünkü bu çeşit etkinlik toplanma yeri demektir. Sadece gençler için değil kadınlar ve çocuklar içinde. Dans kültürü sıkıca bölgenin halk müziği kültürüyle bağlantılıdır.

Halk müziği söylendikleri etkinlikler tarafından değil sözlerine göre sınıflandırılabilir. Aşk ve dans şarkıları hakkında konuşabiliriz. Dansetmek için şarkıların uygunluğu sözleriyle değil şarkının sıkı ritmiyle belirlenir. Galiçya savaşı, Macar bağımsızlığı ve askerlerin hayatıyla ilgili marşlar bulabiliriz. Bunların yanısıra komik ve alaycı şarkılarda vardır. Ayrıca halk türküleri, bıçkın, korkunç, komik türküler vardır.

Casă cu valoare arhitecturală, strada 1 Decembrie 1918

Oraşul văzut din turnul Bisericii Reformate Turda Veche

Centrul văzut din turnul Bisericii Reformate Turda Veche

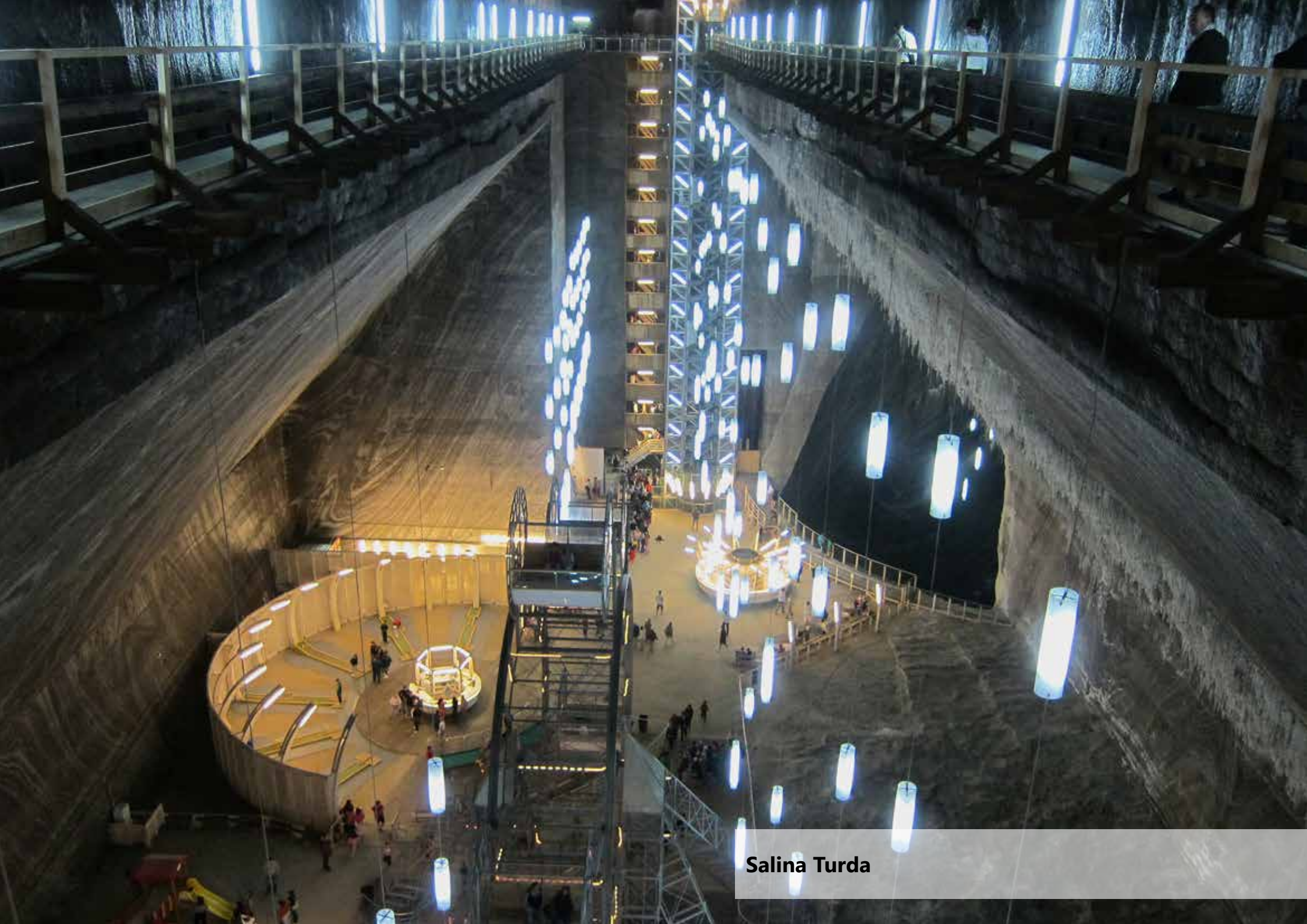
Palatul Finanțelor

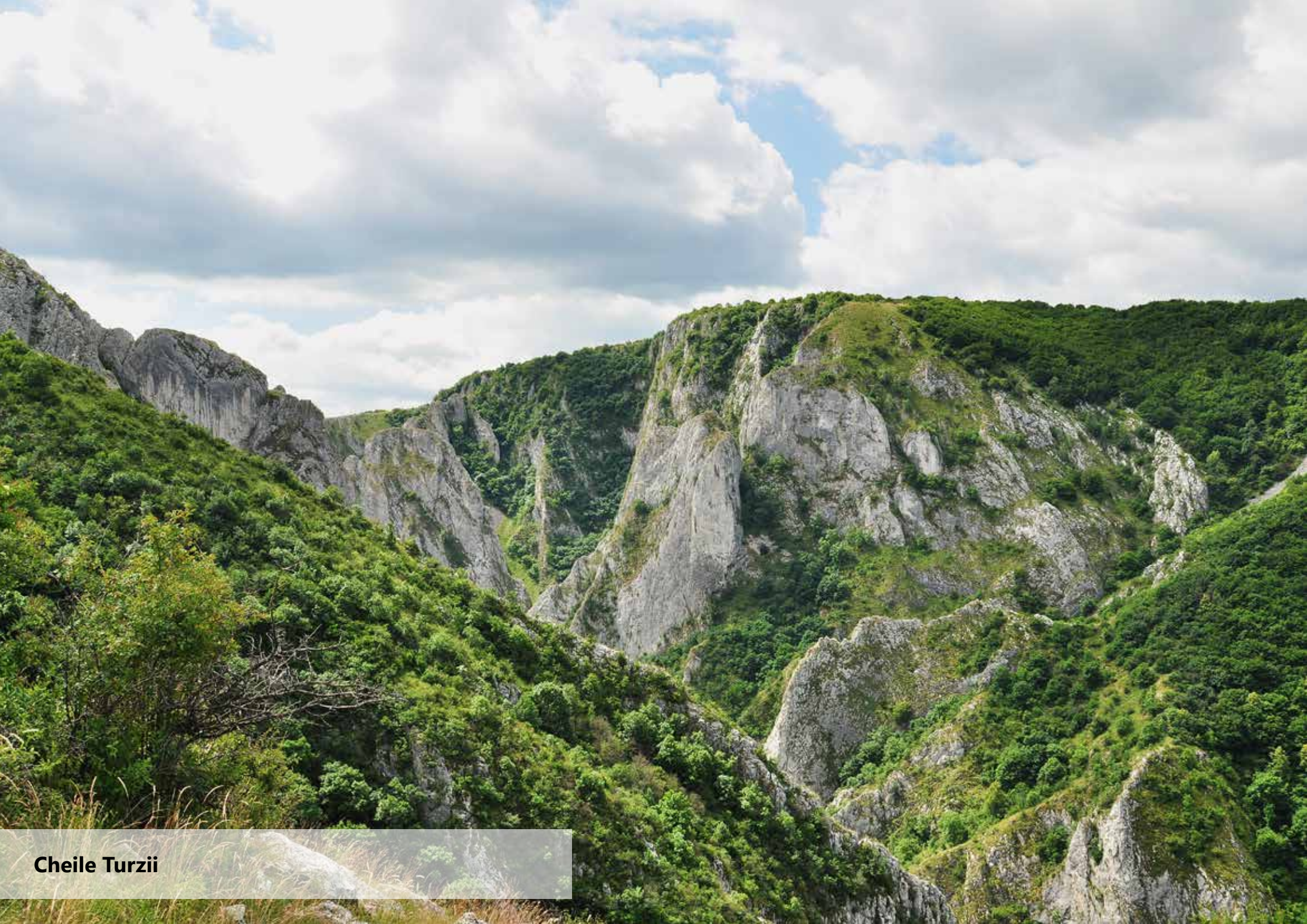
Biserica Ortodoxă din centru, detaliu

Fabrica de bere Mendel

Salina Turda

Cheile Turzii

Cheile Turzii

Biserca fortificată Turda Nouă, detaliu

Biserica Reformată Turda Veche, interior

Casa cămării de sare - Muzeul de istorie

Casa cămării de sare, detaliu

Biserica Parohială Romano-Catolică, interior

Clădirea Liceului Teoretic „Jósika Miklós”

Sediul Comitatului - Sediul Primăriei

Sediul Comitatului - Sediul Primăriei, interior

Biserica Parohială Romano-Catolică, detaliu

Palatul Finanțelor, detaliu

Sinagoga, detaliu

Biserca fortificată Turda Nouă, detaliu

Detaliu clădire str. Republicii

Reteta FARMAC

Reteta

Reteta

HAINE
IMPORT
CHOCOLATA
HAND

FARMACIE

SENSI blu

Casă cu valoare arhitecturală, str. Republicii

This project has been funded with support from the European Commission.

This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Tiparul executat de: S.C. HIPERBOREA IMPEX S.R.L.

401174 Turda, jud. Cluj, Str. Dr. I. Rațiu 41

Tel./fax 0264-317.052; E-mail: office@editura-hiperborea.ro

www.hiperborea.eu

2014